

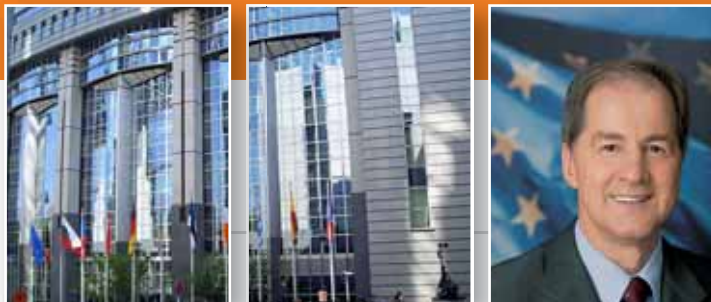
Zavezana k zagotavljanju varne hrane v Evropi

LETNO POROČILO 2009

VSEBINA

■ PREDGOVORI	2	3. ZBIRANJE PODATKOV IZ EU	22
Predgovor Joa Leinena	2	S čim se prehranjuje Evropa?	22
Predgovor Androulle Vassiliou	3	Prvo letno poročilo EFSA o ostankih pesticidov	23
Sporočilo Diáne Bánáti	4	Poročanje o zoonozah in izbruhih okužb s hrano v Evropski uniji	23
Sporočilo Catherine Geslain-Lanéelle	5	Pomoč pri odkrivanju nastajajočih tveganj	24
■ I. UTRDITEV VLOGE EFSA V SISTEMU EVROPSKE UNIJE ZA VARNOST HRANE	6	4. KREPITEV MEDNARODNEGA SODELOVANJA	25
■ II. ZAVEZANA K ZAGOTAVLJANJU VARNE HRANE V EVROPI	8	Globalni pristop	25
1. POMOČ V OBLIKI CELOVITEGA SVETOVANJA	9	Utrjevanje tesnejših vezi na mednarodni ravni	25
Pregled vseh mandatov za boljšo obravnavo zadev	9	5. OBVEŠČANJE IN DIALOG	27
Ponovno imenovanje članov znanstvenega odbora in svetov EFSA	9	Sodelovanje z državami članicami pri obveščanju	28
Proces za pregled kakovosti, v celoti pripravljen za izvajanje	9	Dialog z zainteresiranimi stranmi	28
Tesno sodelovanje z državami članicami	10	Sodelovanje v znanstvenem dialogu	29
Kako najbolje izkoristiti vseevropsko znanstveno odličnost	11	Sodelovanje z znanstveno skupnostjo	30
Zahtevati najboljše v Evropi	12	Trdno partnerstvo z institucijami EU	30
Vključevanje medagencijskega strokovnega znanja za odgovorne za obvladovanje tveganj	13	Sodelovanje z drugimi agencijami EU	30
Multidisciplinaren pristop k onesnaževalom v živilski verigi	14	Utrjevanje tesnejših vezi z lokalno skupnostjo agencije EFSA	31
Celovit pristop k zdravju živali	14	6. ODZIVNOST, UČINKOVITOST IN USPEŠNOST	32
Razvoj novih metodologij za ocenjevanje tveganj za pesticide	15	V primeru krize ...	32
Ocenjevanje nevarnosti škodljivcev za ohranjanje zdravja rastlin v Evropi	15	Od teorije do prakse	32
Zagotavljanje znanstvene podpore v celotni EFSA	16	Učinkovitost in uspešnost	33
2. PRAVOČASNO IN VISOKOKAKOVOSTNO VREDNOTENJE	17	■ III. POGLED V LETO 2010	34
Upravljanje vlog: primer GSO	18	■ IV. PRILOGE	36
Ocenjevanje zdravstvenih trditev	18	Priloga I Organizacijska shema	37
Nadaljnja izpopolnitev strokovnega pregleda aktivnih snovi v fitofarmaceutskih sredstvih	19	Priloga II Seznam kratic	39
Usmerjanje in razpravljanje z vložniki: primer krmnih dodatkov	19	Priloga III Mnenja in znanstveni dokumenti EFSA leta 2009	41
Ocenjevanje živilskih aditivov	20	Priloga IV Finančno poročilo	63
Vrednotenje in zagotavljanje smernic za snovi v stiku z živilo in arome	21	ZGOŠČENKA Z ZNANSTVENIMI PUBLIKACIJAMI EFSA V LETU 2009	

PREDGOVOR Joa Leinena

PREDSEDNIK ODBORA EVROPSKEGA PARLAMENTA ZA OKOLJE,
JAVNO ZDRAVJE IN VARNOST HRANE

Ena glavnih prednostnih nalog predsednika Odbora Evropskega parlamenta za okolje, javno zdravje in varnost hrane (ENVI) je okrepiti in povečati visoko stopnjo varnosti hrane v Evropski uniji. Zaradi evropskega notranjega trga se hrana lahko prosto prodaja v vseh državah članicah, zato imajo evropski potrošniki na voljo širok izbor posebnih živil. Zato je nujno, da te izdelke oceni neodvisen organ in preveri njihovo skladnost z visokimi varnostnimi standardi EU.

Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) ima torej pomembno vlogo v EU, a ne le zaradi preverjanja varnosti hrane in prehrane, temveč ker skrbi tudi za zdravje in zaščito živali ter za zaščito in zdravje rastlin.

Čeprav EFSA obstaja komaj sedem let, je postala ključni sogovornik Evropskega parlamenta na področju varnosti hrane in zdravstvenih zadev ter zelo uveljavljen in priznan organ na teh področjih. S svojim delom ne vpliva samo na EU, temveč določa tudi svetovne standarde.

Pri urejanju učinkovite zakonodaje o varnosti hrane, ki varuje potrošnike pred tveganji za zdravje, se Evropski parlament zanaša na znanstvene prispevke

in mnenja strokovnjakov EFSA. Najnovejše razprave o novih živilih, izdelkih iz kloniranih živali, gensko spremenjenih živilih in živalskih aditivih spet poudarjajo velik pomen prizadevanj EFSA za presojo tveganj, povezanih z živilsko verigo. Evidentiranje in stalno preverjanje tako imenovanih „zdravstvenih trditiv“ sta vzbudili veliko zanimanje ne le v skupinah zadevnih proizvajalcev, tudi potrošniki so se začeli veliko bolj zavedati te problematike. EFSA v okviru uredbe o zdravstvenih trditvah razišče vsako trditev na etiketah živil, predstavitev ali pri trženju živil v Evropski uniji, in sicer, ali je natančna in ali temelji na dokazih, ki jih je sprejela znanstvena skupnost. To je le eden od številnih dobrih primerov tega, kako agencija dela v dobro državljanov, saj zahteva, da so proizvajalci zvesti svojim obljubam.

Evropa se sooča z novimi izzivi v zvezi s podnebnimi spremembami in trajnostnostjo. Kmetijstvo in proizvodnja živil vzdolž celotne živalske verige prispevata h globalnemu segrevanju. Vzporedno z iskanjem poti, kako se spoprijeti s temi izzivi, na primer s povečanjem donosa pridelkov ali s spreminjanjem živalske krme, da bi zmanjšali emisije metana, se bodo razvi-

jale nove tehnologije. Tudi v tem primeru moramo zagotoviti ustrezno upoštevanje varnostnih in zdravstvenih standardov.

Delo agencije EFSA obsega zelo raznolike naloge in mora zagotoviti najvišje standarde kakovosti, da se vzdržuje varnost potrošnikov. Vsekakor je zelo zahtevno, a hkrati zelo koristno za državljane EU. EFSA je bila v zadnjih letih uspešna pri svojem delu in je vzpostavila visoke standarde varnosti hrane v Evropski uniji. ■

*Jo Leinen
Predsednik Odbora Evropskega parlamenta za okolje,
javno zdravje in varnost hrane*

PREDGOVOR Androulle Vassiliou

KOMISARKA EVROPSKE UNIJE ZA ZDRAVJE (2008–2009)

V Evropski komisiji smo trdno prepričani, da je najpomembnejša sestavina živil prav njihova varnost.

Več kriz v 90. letih prejšnjega stoletja – na primer krize v zvezi z BSE in dioksini – so močno omajale zaupanje potrošnikov v Evropski uniji in tudi po svetu. Vse te krize so bile zelo neprijeten opomin, zato smo morali na novo razmisliti o našem celotnem pristopu k varnosti hrane. Končni rezultat je bila obsežna reforma sistema EU za varnost hrane. Bila je tako učinkovita, da smo danes lahko ponosni na dejstvo, da ima Evropska unija zdaj enega najboljših in najobsežnejših sistemov za varnost hrane na svetu.

Ta velik napredek bi bil nemogoč, če ne bi temeljil na trdni znanstveni podlagi. Tukaj nastopi Evropska agencija za varnost hrane. EFSA je dokazala, da je sposobna izoblikovati znanstvena mnenja, ki jih Evropska unija potrebuje za izboljšanje svoje zakonodaje. Preprosto povedano, EFSA je pomembna sogovornica v naših prizadevanjih za zagotavljanje varnosti hrane.

Vse od ustanovitve pred sedmimi leti se je postopoma uveljavila kot znanstvena referenčna točka. Dandanes

je zelo cenjen organ in prepoznavna po svoji znanstveni odličnosti.

Leta 2009 se je EFSA uspešno odzvala na veliko število prošelj Evropske komisije, kar ni lahka naloga glede na veliko delovno obremenitev. V zadnjem letu smo se morali spoprijeti s celo vrsto izzivov in tveganj za živilsko verigo – kitajsko mleko, kontaminirano z melaminom, je le eden od primerov, ko je bil prispevek agencije EFSA dejansko priznan na svetovni ravni. EFSA je bila s svojim hitrim posredovanjem znanstvenih nasvetov ključna, ko smo se soočali s takimi in podobnimi primeri.

Vendar pa EFSA ni dragocena le zaradi svojega znanstvenega svetovanja. Z zbiranjem in analiziranjem znanstvenih podatkov EFSA omogoča boljši pregled nad tveganji, povezanimi s hrano, in omogoča, da ponovno ocenimo dolgoročnejša vprašanja ob upoštevanju znanstvenega napredka in tehnološkega razvoja.

Kot komisarka EU za zdravje sem tesno sodelovala z EFSA, da bi zagotovila trdno znanstveno podlago za

politike EU. Evropska komisija se obvezuje, da bo tudi v bodoče tesno sodelovala z agencijo EFSA. Navsezadnje so naše skrbi in naši cilji povsem enaki.

Skratka, Evropska komisija in EFSA si bosta še naprej močno prizadevali, da bo na naši mizi vedno tista najpomembnejša sestavina hrane: naredili bomo vse, kar je v naši moči, da bo hrana, ki jo uživamo, varna. ■

*Androulla Vassiliou
Komisarka Evropske unije za zdravje (2008–2009)*

SPOROČILO Diáne Bánáti

PREDSEDNICA UPRAVNEGA ODBORA EFSA

„Nihče ne more sam odžvižgati simfonije. Zaigrati jo mora ves orkester.“

(H. E. Luccock)

Glavni cilj EFSA je posredovati zanesljive in znanstveno utemeljene informacije o vseh tveganjih, povezanih z živilsko verigo. Naša vizija je svetovno priznanje agencije kot evropskega referenčnega organa za ocenjevanje tveganj v zvezi z varnostjo hrane in krme, zdravjem in zaščito živali, prehrano, varstvom in zdravjem rastlin. Da bi to dosegli, se je EFSA leta 2009 še naprej razvijala v Evropi in po svetu, segla daleč, kot še nikoli prej, in sicer v tesnem sodelovanju s svojimi partnerji v ustanovah EU in državah članicah.

Upravni odbor je leta 2009 sprejel mednarodno strategijo EFSA, pri čemer je izdelal načrt za ključne cilje, ki so potrebni za utrditev obstoječih in bodočih pobud z državami članicami, tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami. Okrepili smo tudi zmoglosti in strokovno znanje agencije za ocenjevanje tveganj. Leta 2009, po uspešni kampanji za pridobivanje novih strokovnih sodelavcev od leta 2008 do začetka leta 2009, smo potrdili imenovanje 174 neodvisnih znanstvenih strokovnjakov, da bi na novo osnovali znanstveni odbor agencije in osem od njenih desetih svetov za nov triletni mandat. Poleg tega smo s priznanjem prispevka strokovnjakov EFSA podprli predlog za povečanje nadomestila za strokovnjake in sprejeli proračun za leto 2010 v višini

73 milijonov EUR, potreben za čedalje obsežnejše znanstveno delo agencije EFSA, predvsem v zvezi s prošnjami in zbiranjem podatkov.

Zavedamo se, da je delovna obremenitev agencije EFSA vse večja zaradi prošenj naših partneric. Zato smo lani začeli pogajanja za preverjanje in oceno učinkov dela agencije EFSA. Leta 2009 je bila ena najpomembnejših nalog pri delu EFSA, kako znanstveno utemeljiti prehranske in zdravstvene trditve, s čimer bi pomagali potrošnikom, da bi se ozaveščeno in smiselno odločali o svoji prehrani. Leta 2010 bomo opredelili ključne kazalnike, s katerimi bomo izmerili, v kolikšni meri naše svetovanje pripomore k oblikovanju zakonodaje EU in k celotnemu sistemu za varnost hrane.

Verjamemo v sodelovanje in dialog in si vsako leto zelo prizadevamo, da bi te mreže še nadalje krepili in dograjevali. To ne velja le za naše partnerice, ampak tudi za različne zainteresirane strani, ki se zanimajo za naše delo in so vključene vanj. Zato smo leta 2009 preučili in ocenili dejavnosti naše posvetovalne platforme zainteresiranih strani. Upravni odbor je začel razpravo in poudaril potrebo po nadaljnjem spodbujanju sodelovanja z državami članicami, da bi bilo uspešnejše in učinkovitejše.

Komunikacijsko okolje in sama EFSA so se bistveno spremenili, odkar je bila leta 2006 prvič sprejeta komunikacijska strategija agencije. Upravni odbor je v znak priznanja razpravljal o tem, kako najbolje revidirati to strategijo. Veselimo se že, da bomo leta 2010 razpravo nadaljevali in pomagali izpopolniti usmeritev tega tako pomembnega ozaveščanja, ki ga izvaja EFSA.

V imenu upravnega odbora se zahvaljujem izvršni direktorici Catherine Geslain-Lanéelle, 1500 strokovnjakom, ki sodelujejo v znanstvenem odboru in svetih ter več kot 400 članom osebja EFSA za njihova nenehna zavzeta prizadevanja leta 2009, saj so kos vse večjim delovnim obremenitvam in s svojim delom zagotavljajo vedno več spoznanj, namenjenih odgovornim za obvladovanje tveganj po Evropi. Rada bi se zahvalila tudi svojim kolegom v upravnem odboru za njihovo delo v letu 2009. Veselim se že, da bomo še naprej sodelovali pri usmerjanju EFSA, saj postaja vse bolj priznana kot sestavni del sistema EU za varnost hrane.

Prof. Diána Bánáti
Predsednica upravnega odbora EFSA

SPOROČILO Catherine Geslain-Lanéelle

IZVRŠNA DIREKTORICA EFSA

Leto 2009 je bilo za EFSA leto okrepljenega sodelovanja in dialoga. Za nami je še eno uspešno leto plodnega sodelovanja z Evropsko komisijo, državami članicami, agencijami EU in mednarodnimi sogovorniki ter stalnega konstruktivnega dialoga z našimi zainteresiranimi stranmi. Zaveza EFSA, da poskrbi za visokokakovostna spoznanja, se je leta 2009 še okrepila s 636 znanstvenimi spoznanji v primerjavi s 489 leto prej.

Eden od mejnikov v teh prizadevanjih je bil napredek EFSA, ki ga je dosegla pri vrednotenju izdelkov, snovi in trditev, za katere je potrebna odobritev. Ocenili smo predvsem več sto zdravstvenih trditev, čeprav so bili roki zelo kratki in smo obenem ocenjevali tudi živilske aditive, GSO, arome, pesticide in krmne dodatke.

Sodelovanje s partnerji in zainteresiranimi stranmi je bilo še naprej pomemben element našega vsakdanjega dela. Leta 2009 smo na primer organizirali konferenco, kjer smo razpravljali ter zainteresiranim stranem in znanstvenikom pojasnili našo vlogo pri ocenjevanju tveganj gensko spremenjenih organizmov ter obrazložili naš položaj ponudnice neodvisnega znanstvenega svetovanja. Izkazala se je kot dragocena priložnost za poslušanje in učenje ter sodelovanje z znanstveniki in zainteresiranimi stranmi

v plodnih odprtih razpravah, predvsem glede okrepljenih usmeritev pri ocenjevanju tveganj za okolje.

Še naprej smo si prizadevali za našo odzivnost ter zavezanost hitrim in učinkovitim odzivom v nujnih primerih. Leta 2009 smo izpeljali obsežne vaje s simulacijo kriznih primerov, ki so zajemale ocenjevanje tveganj v kriznih primerih ter obveščanje Evropske komisije in držav članic o tveganjih. Kot v preteklih letih smo teorijo prestavili tudi v prakso, ko smo se nemudoma odzvali na neposredno nevarnost za varnost hrane, kot se je izkazalo v primeru nikotina v gobah in tiskarskega črnila v žitnih kosmičih.

Leta 2009 smo s sprejetjem svoje mednarodne strategije naredili tudi pomemben korak v smeri svoje vizije, da postanemo svetovno priznani kot evropski referenčni organ za ocenjevanje tveganj v zvezi s hrano in krmo. Ta nova strategija bo pomagala usmerjati gibanja v našem mednarodnem dometu. In že leta 2009 ni ostalo samo pri besedah. Imeli smo plodne sestanke s ključnimi organizacijami v ZDA, ki so dejavne na področjih varnosti hrane ter zdravja živali in rastlin. Sodelovanje s kanadskim ministrstvom za zdravje (Health Canada), novozelandsko agencijo za varnost hrane (New Zealand Food Safety Authority) ter avstralsko-novozelandsko vladno agencijo

za prehranske standarde (Food Standards Australia New Zealand) se je zdaj utrdilo z izmenjavo pisem, ki bodo olajšala znanstveno sodelovanje za zbiranje in izmenjavo podatkov v zvezi z ocenjevanjem tveganj. Poleg tega je EFSA leta 2009 podpisala memorandum o sodelovanju z Japonsko.

Vendar pa vsi dosežki tega leta ne bi bili mogoči brez zavzetosti in strokovnosti osebja EFSA, znanstvenih strokovnjakov in partnerjev v ustanovah EU in tudi v državah članicah ter vseh zainteresiranih strani. Zaradi njihove nenehne zavezanosti in podpore ima EFSA še naprej ključno vlogo pri varovanju varnosti hrane in javnega zdravja.

Catherine Geslain-Lanéelle
Izvršna direktorica EFSA

I. UTRDITEV VLOGE EFSA V SISTEMU EVROPSKE UNIJE ZA VARNOST HRANE

EFSA, ustanovljena leta 2002 kot odziv na krize v zvezi s hrano, ki so spodkopale zaupanje potrošnikov v to, kako je bilo poskrbljeno za varnost hrane v 90. letih prejšnjega stoletja, vstopa v novo desetletje pripravljena odigrati svojo vlogo na področju varnosti hrane in ocenjevanja tveganj v sami EU in vse bolj tudi v mednarodnem okolju. EFSA je v prvih letih veliko vložila v tkanje vezi in izgradnjo omrežij po Evropi, v sami agenciji pa vzpostavila procese in strukture, na katere se zdaj opira pri svojem delu. Rast v preteklih letih je agenciji omogočila okrepiti svojo podporo partnerjem na področju obvladovanja tveganj v Evropski komisiji, Evropskem parlamentu in državah članicah, ki se pri odločanju zanašajo na svetovanje EFSA.

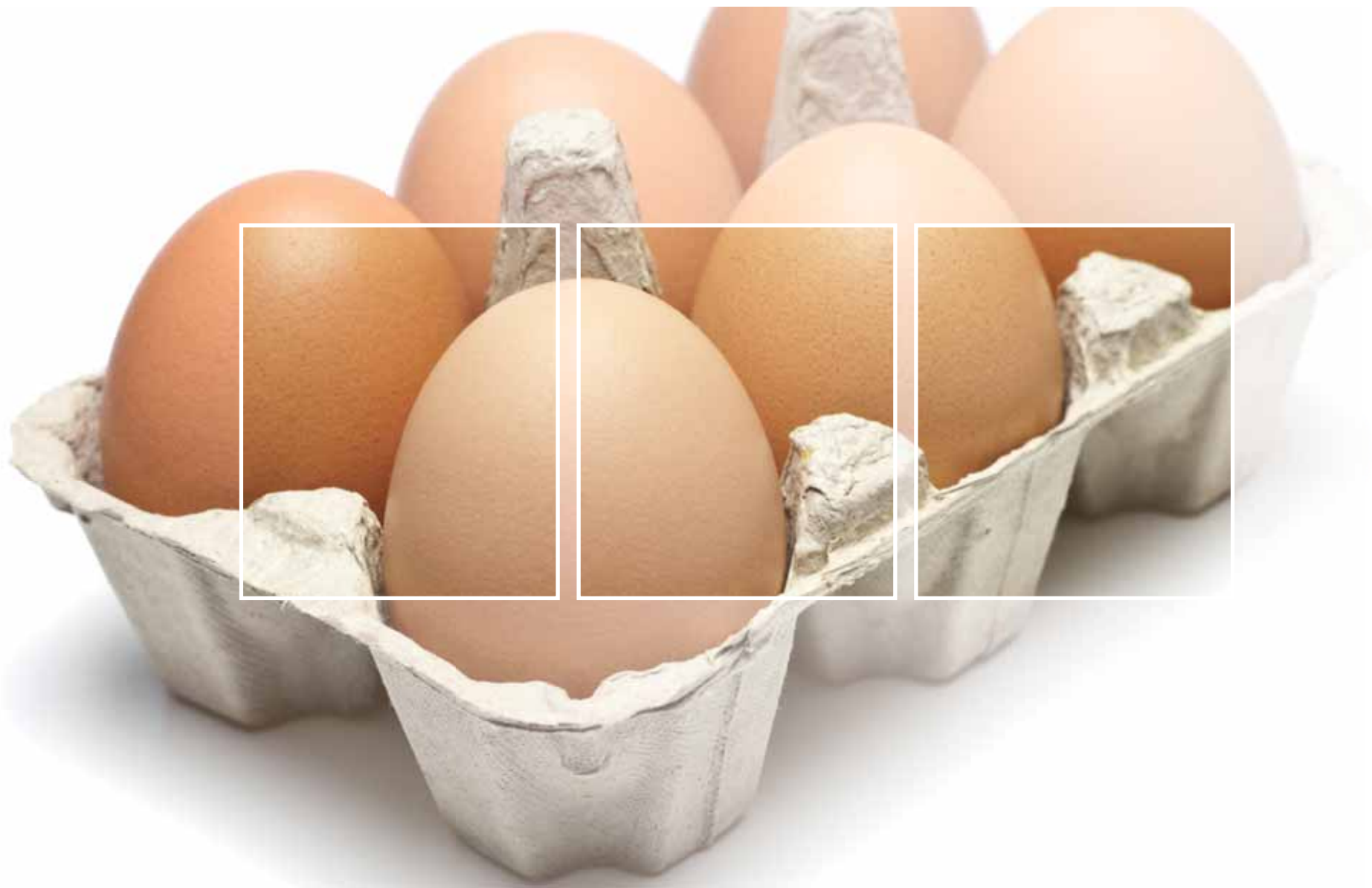
Vse obsežnejša zakonodaja EU vključuje agencijo EFSA kot podporo v zakonodajnem postopku odobritve – v zvezi z zdravstvenimi trditvami, pesticidi, GSO, aromami, aditivi v živilih in krmi, če jih omenimo le nekaj. Poleg tega je EFSA, kar zadeva prihodnje delovanje in načrtovanje, okrepila svoj dialog s Komisijo o prihodnjih srednjeročnih dejavnostih in prednostnih nalogah, kot sta jih začrtali v medsebojno dogovorjenih načrtih.

Leto 2009 je bilo prvo leto izvajanja novega strateškega načrta EFSA – za obdobje od leta 2009 do leta 2013. Cilj tega načrta je izoblikovati strukturo agencije v prihodnjih letih in jo pripraviti na prihodnje izzive. Na podlagi ključnih strateških področij, ki jih

izpostavlja ta načrt, se je EFSA osredotočila na šest ciljev:

- vsestranski pristop k ocenjevanju tveganj,
- pravočasno in visokokakovostno vrednotenje,
- zbiranje podatkov iz EU,
- krepitev mednarodnega sodelovanja,
- obveščanje in dialog,
- odzivnost, učinkovitost in uspešnost.

II. ZAVEZANA K ZAGOTAVLJANJU VARNE HRANE V EVROPI

1. POMOČ V OBLIKI CELOVITEGA SVETOVANJA

Ena od ključnih prednosti EFSA je širina njenega strokovnega znanja pri ocenjevanju tveganj v celotni živilski verigi, od njive do krožnika. Agencija pokriva vsa področja varnosti hrane in krme, zdravja in dobrega počutja živali, prehrane, zaščite in zdravja rastlin. Zato ima možnost, da v odzivih na izzive, ki jih prinašata razvijajoče se politično okolje in znanstveni napredek, in ko zagotavlja varno ponudbo hrane evropskim potrošnikom, črpa iz bogatega znanja, ki ga ima na voljo. To pomeni, da EFSA lahko ponudi odgovornim za obvladovanje tveganj celovito svetovanje, in sicer s čedalje bolj multidisciplinarnim in celovitim pristopom. Vse to pa ji ne uspeva le z vključevanjem strokovnega znanja iz vse Evrope, temveč tudi z združevanjem moči z drugimi agencijami EU in s tesnejšim sodelovanjem z državami članicami. EFSA tudi interno razvija celovit in vključujoč pristop, tako da krepi horizontalne strukture in procese ter povezuje delo svojih upravnih in znanstvenih enot, s čimer dosega največjo učinkovitost. Leta 2009 je EFSA skupno izdala 636 znanstvenih spoznanj, kar je za 30 % več kot leta 2008.

Pregled vseh mandatov za boljše obravnavo zadev

Odbor za pregled mandatov EFSA vsak teden preuči vse prošnje, ki jih prejme agencija. To omogoča izvršni direktorici EFSA, predsednici znanstvenega odbora in vodjem direktoratskih najboljši pregled nad prejetimi prošnjami ter najboljšo ureditev zadeve in dodelitev dela najustreznejšemu svetu oziroma svetom in/ali enoti oziroma enotam. Tako se lahko že v zgodnji fazi upošteva morebitna potreba po sodelovanju med enotami in oddelki za obveščanje. Zato EFSA lahko poda v svojih odgovorih čim širši pregled in s tem poskrbi, da so odgovorni za obvladovanje tveganj povsem obveščeni.

Ponovno imenovanje članov znanstvenega odbora in svetov EFSA

Leta 2009 je EFSA za novo triletno obdobje ponovno imenovala člane svojega znanstvenega odbora in osem od desetih znanstvenih svetov. To je bilo že drugo ponovno imenovanje, odkar je bila leta 2002 ustanovljena Evropska agencija za varnost hrane.

Preden so sestavili seznam ustreznih in visokokvalificiranih kandidatov, so opravili strog izbirni proces. Ta proces je nato revidiral neodvisen zunanji ocenjevalni odbor. Upravni odbor EFSA je skupno imenoval 174 neodvisnih strokovnjakov.

V primerjavi z zadnjim pozivom k ponovnemu imenovanju članov leta 2006 je bilo skupno število vloženih prošenj za 7 % večje. V novih svetih je več žensk kot prej in spet so zastopane številne narodnosti. 79 % sedanjih članov svetov je ponovno zaprosilo za ponujena mesta. Od 174 članov, predlaganih za imenovanje, je bil 101 član ponovno imenovan za drugi ali tretji mandat, kar pričra o sposobnosti EFSA, da pritegne in obdrži znanstvenike, na katere se zanese.

Proces za pregled kakovosti, v celoti pripravljen za izvajanje

Še en mejnik za agencijo je bila leta 2009 izvedba zadnje faze njenega sistema za notranji in zunanji pregled (INEX) znanstvenega dela agencije. V ta namen so bili imenovani neodvisni strokovnjaki za izvajanje zunanjih pregledov znanstvenih spoznanj EFSA.

Sistem pregledovanja je zdaj v celoti pripravljen za izvajanje in zasnovan tako, da zagotavlja EFSA stalne povratne informacije o kakovosti njenega dela. Sistem sestavljajo tri plasti pregledovanja: samopregledovanje vseh znanstvenih spoznanj v enoti, ki je prišla do teh spoznanj; notranji pregled naključno izbranih znanstvenih spoznanj vsake enote, ki ga opravijo višji znanstveniki; in – od leta 2009 – zunanji pregled, ki ga opravi neodvisni strokovnjaki. Notranje in zunanje pregledovanje se medsebojno dopolnjujeta: notranje pregledovanje črpa iz obsežnega znanja v vseh enotah agencije EFSA, zunanje pregledovanje pa se opira na strokovno znanje ter stališča zunanjih in neodvisnih znanstvenikov.

Delovna skupina za zunanji pregled, v kateri je 23 strokovnjakov, je bila ustanovljena leta 2009 s pozivom k izjavi o interesih in bila organizirana po sedmih znanstvenih področjih. Rezultat zunanjega pregleda je bilo poročilo, predloženo izvršni direktorici agencije decembra 2009.

Po analizi ugotovitev in priporočil iz tega poročila bo EFSA uporabila izsledke za nenehno izboljševanje kakovosti svojih znanstvenih spoznanj in procesa, ki ta spoznanja omogoča.

Tesno sodelovanje z državami članicami

Posvetovalni forum EFSA je jedro agencije in ima osrednjo vlogo pri krepitvi sodelovanja EFSA z državami članicami. Agencijo EFSA povezuje z nacionalnimi agencijami za varnost hrane vseh 27 držav članic EU. Ena od nalog njenih članov je predlagati nacionalne strokovnjake za triletno sodelovanje na njenih posebnih sestankih in v mrežah EFSA. Te posebne mreže povezujejo strokovnjake, ki na določenem področju zastopajo svojo državo članico. Namenske znanstvene mreže obstajajo na področjih zbiranja podatkov (poraba živil, kemična prisotnost) in ocenjevanja tveganj (zdravje in dobro počutje živali, zdravje rastlin, BSE). Glavni namen teh znanstvenih mrež je omogočiti udeležnim izmenjavo znanstvenih informacij, združevanje virov in usklajevanje delovnih programov ter olajšati uskladitev praks in metodologij ocenjevanja tveganj. Poleg tega skrbijo za izmenjavo stališč na podlagi uredb EU o delu EFSA na področju GSO, aditivov v krmi in zdravstvenih trditev.

Pomemben zgled tega je napredek, na čelu katerega sta EFSA in posvetovalni forum, pri zbiranju podatkov o porabi živil – s čim se prehranjuje prebivalstvo in kolikšne količine te hrane zaužije, kar

omogoča učinkovitejše in natančnejše ocenjevanje izpostavljenosti na ravni EU. Tovrstni podatki pomagajo tudi določati znanstveno utemeljene cilje v zvezi z javnim zdravjem, ki se nanašajo na prehrano in zdravje (glej tudi „S čim se prehranjuje Evropa?“, str. 22).

EFSA je leta 2009 organizirala pogostejše sestanke s predstavniki držav članic in tako olajšala izmenjavo informacij med agencijo in državami članicami. Samo posvetovalni forum je imel leta 2009 pet sestankov in udeležba iz držav članic je bila zelo velika. Pripravljenost za izmenjavo informacij in usklajevanje tekočega dela je bila vse večja.

Poleg sestankov posvetovalnega foruma so potekali tudi posebni sestanki, kjer so se zbrali nacionalni predstavniki za posebne teme. Leta 2009 je bilo na primer drugo zasedanje nacionalnih predstavnikov za zdravje rastlin. Dogodek se je osredotočil na zbiranje podatkov in nastajajoča tveganja za zdravje rastlin ter dal svetu EFSA za zdravje rastlin (svet PLH) priložnost, da je predstavil poročilo o svojih dejavnostih in spregovoril o svoji vse večji vlogi v evropskem sistemu za zdravje rastlin, vključno z usklajevanjem metodologij ocenjevanja nevarnosti škodljivcev (glej tudi str. 15).

Znanstveni odbor EFSA

Med letom je EFSA organizirala tudi namenske sestanke; tako je ohranjala skladen pristop na določenih področjih in zagotovila, da so bile države članice in agencija v koraku z najnovejšimi gibanji po Evropi. Septembra 2009 so na primer znanstveniki agencije organizirali poseben sestanek s strokovnjaki za prehrano iz držav članic, da bi si izmenjali stališča o osnutkih mnenj s področja hranilnih referenčnih vrednosti (DRV) in smernic zdravega prehranjevanja za prebivalstvo, vezanih na prehranski vzorec. DRV navajajo količino posameznega hranila, ki ga potrebujemo za svoje zdravje, in sicer glede na starost in spol. Lahko se uporabijo na primer kot osnova za referenčne vrednosti na etiketah živil. Prav tako se lahko uporabijo za ocenjevanje in načrtovanje prehrane ter pri prehranskih priporočilih in za razvoj smernic zdravega prehranjevanja za prebivalstvo, vezanih na prehranski vzorec.

Sestanek je bil za agencijo EFSA tudi priložnost, da je na kratko obvestila nacionalne strokovnjake o pripombah, ki jih je prejela v zvezi s temi osnutki mnenj v fazi posvetovanja, da je obrazložila svojo znanstveno vlogo pri določanju DRV in pomagala strokovnjakom držav članic prenesti referenčne vrednosti v praktične smernice zdravega prehranjevanja za prebivalstvo njihovih držav.

Kontaktne točke so še en mehanizem za okrepitev sodelovanja med državami članicami ter med državami članicami in agencijo. Te točke delujejo kot vmesnik med EFSA in nacionalnimi agencijami za varnost hrane tako, da so v oporo članu posvetovalnega foruma iz posamezne države članice. Leta 2009 so bile že drugo leto v celoti operativne. Njihove ključne naloge vključujejo izmenjavo znanstvenih informacij, podporo dejavnosti mreže iz člena 36 ter širjenje zbirke podatkov o strokovnjakih EFSA. Ob pomoči kontaktnih točk je zbirka podatkov o strokovnjakih agencije na primer prejela okrog 2 300 vlog. Poleg tega so kontaktne točke povečale znanstveno prepoznavnost EFSA v državah članicah tako, da so organizirale prireditve v posameznih državah in širile informacije o agenciji EFSA prek spletnih strani kontaktnih točk in tiskanega gradiva.

V smislu usklajevanja in sodelovanja je spodbudno dejstvo, da so države članice naložile več kot 550 dokumentov v zvezi z ocenjevanjem tveganj na platformo za izmenjavo informacij EFSA. Države članice so izkoristile ta pripomoček za obveščanje držav članic in agencije o bližnjih in tekočih ocenjevanjih tveganj za varnost hrane in krme.

Prizadevanja za nadaljnjo krepitev sodelovanja držav članic, kot je bilo opredeljeno v vmesnem poročilu o strategiji EFSA za sodelovanje in povezovanje v mreže za leto 2008, leta 2009 že prinašajo obojestransko koristne rezultate za agencijo EFSA in nacionalne agencije za varnost hrane (glej tudi stran 12).

Kako najbolje izkoristiti vseevropsko znanstveno odličnost

Projekti znanstvenega sodelovanja EFSA (ESCO) so še en učinkovit pripomoček, s katerim je agencija leta 2009 združila vseevropske znanstvene vire ter okrepila sodelovanje in povezovanje v mrežo med agencijo in njenimi sogovorniki v državah članicah. Projekti ESCO v nasprotju z znanstvenimi mrežami določen čas namenijo specifični temi in vključijo nacionalne strokovnjake, člane znanstvenih svetov ali znanstvenega odbora in znanstveno osebje EFSA. Teme, ki jih obravnavajo projekti ESCO, so v skupnem interesu agencije in držav članic.

ESCO so leta 2009 na primer oddali poročilo o analizi tveganj in koristih bogatenja živil s folno kislino ter svetovali v zvezi s pisnimi navodili EFSA za oceno varnosti rastlinskih pripravkov in iz njih pripravljenih izdelkov, namenjenih za prehranska dopolnila (glej tudi str.13). V primeru folne kisline je delovna skupina ESCO sklenila, da so koristi za zdravje zaradi zmanjšanja tveganja defektov nevalne cevi že dokazane. Vendar pa razpoložljive študije ne potrjujejo domneve, da dodajanje folne kisline zmanjšuje na primer tveganje kardiovaskularnih bolezni za človeka, in niti ne zagotavljajo dovolj podatkov, na podlagi katerih bi bilo mogoče oceniti morebitne učinke folne kisline na tveganje za razvoj raka.

Da bi preizkusili metodologijo, opredeljeno v navodilih EFSA za ocenjevanje rastlinskih pripravkov, je agencija uvedla projekt ESCO za izbor določenega števila rastlinskih pripravkov in uporabo metodologije za oceno njihove varnosti. Ta projekt se je končal leta 2009. Zaradi prizadevanj EFSA za uskladitev in vključevanje strokovnega znanja držav članic imajo pristojni organi držav članic zdaj obsežna pisna navodila o rastlinskih pripravkih.

Zahtevati najboljše v Evropi

EFSA uporablja poleg znanstvenih mrež in projektov sodelovanja EFSA tudi pogodbe in subvencije za dostop do strokovnega znanja držav članic. Z uporabo standardnih postopkov naročil EU se objavi razpis za pogodbe, tj. z javnim razpisom ali s postopki pogajanj. EFSA lahko tudi dodeli subvencije organizacijam, ki so jih imenovalе države članice, da pomagajo agenciji pri izvajanju njenih nalog, in sicer na podlagi člena 36 njene ustanovitvene uredbe. Te organizacije opravljajo dejavnosti, kot so na primer: zbiranje podatkov, pripravljalna dela za oblikovanje znanstvenih mnenj ter druga znanstvena in tehnična pomoč. Vse to pomaga agenciji, da se učinkoviteje in prožneje odzove na vse večje obremenitve. Mreža iz člena 36 je prav tako pomembno praktično orodje za agencijo, s katerim lahko izkoristi širši spekter znanstvene odličnosti v državah članicah. Potem ko se je seznam pristojnih organizacij decembra 2008 razširil in ga je upravni odbor EFSA tudi odobril, je bil agenciji leta 2009 omogočen dostop do baze znanja, ki je najobsežnejša doslej (število organizacij na seznamu je naraslo z 243 na 371 organizacij iz vseh, razen ene države članice).

EFSA je leta 2009 vložila v subvencije in pogodbe 6,8 milijona EUR v primerjavi s 5,5 milijona EUR leta 2008. Od tega je bilo 2,5 milijona EUR namenjenega za subvencije na podlagi člena 36 (v primerjavi z dvema milijonoma EUR leta 2008), preostanek pa za pogodbe javnih naročil. Zato se je celotni znesek, namenjen za zunanje izvajanje projektov, leta 2009 povečal za 20 % in se več kot podvojil v primerjavi z letom 2007 (2,9 milijona EUR), ki je bilo prvo operativno leto s seznama iz člena 36. Projekti iz člena 36, uvedeni leta 2009, so vključevali raznorazne teme, med drugim tudi: krmne dodatke za detoksifikacijo mitotoksina; smernice za dobro počutje živali o ocenjevanju njihovih bivališč in obvladovanju tveganj; toksikologijo estrov 3-MCPD; modeliranje in iskanje alfatoksinov v žitaricah v EU zaradi podnebnih sprememb; identifikacijo splošnih skupin pesticidov za ocenjevanje; genetski izbor ter dobro počutje in zdravje pitovnih piščancev; primerjalno oceno nevarnosti škodljivcev za zdravje rastlin po celotni EU ob uporabi študij na podlagi preučevanja primerov in pilotno vseevropsko anketo o prehrani.

Zaradi vse večjega pomena pogodb in subvencij za pomoč EFSA je agencija uvedla dve novi orodji

Sestanek vodij agencij na sedežu
EFSA oktobra 2009

informacijske podpore, zbirko podatkov o organizacijah iz člena 36 in delovni prostor ekstranet za vse člane mreže iz člena 36. Nadzorovala je tudi enote v EFSA in organizacije, ki opravljajo ocenjevanje obeh sistemov. Rezultati so pokazali, da so subvencije in pogodbe znatno prispevale k znanstvenim spoznanjem EFSA in spodbudile povezovanje organizacij v mreže. Znanstvene enote in tudi sodelujoče organizacije ju obravnavajo kot učinkoviti in koristni orodji. Kljub temu bo agencija leta 2010 še naprej analizirala rezultate ankete, da ugotovi, na katerih področjih bi lahko sisteme še izboljšali.

Vključevanje medagencijskega strokovnega znanja za odgovorne za obvladovanje tveganj

Agencija je leta 2009 poleg izkoriščanja bogatega znanja, ki je na voljo znotraj EFSA, usmerjala in usklajevala tudi izmenjavo mnenj in izkušenj znotraj mreže sodelovanja agencij EU, da bi zagotovila obsežnejše in daljnosežnejše svetovanje odgovornim za obvladovanje tveganj (glej tudi str. 30).

Novembra 2009 je svet EFSA za biološke dejavnike tveganja (svet BIOHAZ) – v sodelovanju z Evrop-

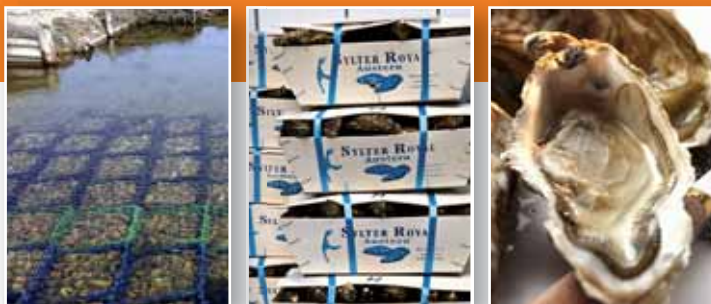
skim centrom za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC), Evropsko agencijo za zdravila (EMA) in znanstvenim odborom Evropske komisije za nastajajoča in novo ugotovljena zdravstvena tveganja (SCENIHR) – objavil „skupno znanstveno mnenje o protimikrobni odpornosti (AMR)“. Osredotočeno je bilo na okužbe, ki se prenašajo z živali in hrane na ljudi (zoonoze). Agencije so sodelovale, da bi oblikovale skupno mnenje na podlagi že obstoječih podatkov in dokumentov in se tako odzvale na prošnjo Evropske komisije za nasvet. Skupno mnenje je bilo, da je potreben boljši nadzor za spoprijem z vse večjim širjenjem protimikrobne odpornosti v zoonoznih okužbah.

Agencije so na podoben način sodelovale pri „skupnem znanstvenem poročilu o proti meticilinu odporni bakteriji *Staphylococcus aureus* (MRSA)“ pri živini, hišnih živalih in v živilih, ki je bilo objavljeno junija 2009. Zaradi zaskrbljenosti nad povečanjem MRSA pri živini in živalih v njihovi bližini sta si EMA in tudi EFSA sami zadali naloge v zvezi s tem. EFSA je naknadno vključila tudi center ECDC, da bi se oprla na znanje njegovih strokovnjakov, če bi se lotili tem, ki so povezane z zdravjem ljudi. Sklep nastalega krovnega dokumenta je bil, da trenutno ni dokazov,

da uživanje hrane, okužene z MRSA, ali stik z njo, pomeni večje tveganje za zdravje ljudi.

Leta 2009 je EFSA sodelovala tudi z EMA in državami članicami EU na področju rastlinskih pripravkov. Rastlinski pripravki so izdelani iz rastlin, alg, gob ali lišajev in se najpogosteje tržijo z različnimi trditvami o morebitnih koristih za prehrano ali zdravje. Odgovornost predelovalcev živil in pristojnih organov držav članic je zagotoviti, da so ti izdelki varni. Nekateri od teh izdelkov so na meji med živili in zdravili, zato je agencija tesno povezana z EMA in tudi z Evropsko komisijo in državami članicami, da se pri svojem delu opira na njihovo strokovno znanje.

Rezultat tega dela so bila navodila za evropske ocenjevalce tveganja z metodologijo, ki natančno določa, kako ocenjevati varnost rastlinskih pripravkov. EFSA je zbrala tudi informacije o rastlinskih pripravkih, za katere so poročali, da vsebujejo snovi, ki morda ogrožajo zdravje; namen te zbirke je pomagati proizvajalcem in agencijam za varnost živil z opozarjanjem na morebitna vprašanja varnosti hrane. Potem ko je znanstveni odbor EFSA septembra 2009 objavil svoja navodila, je EFSA organizirala delavnico z vsemi vključenimi stranmi (Evropska komisija, nacionalne agencije za varnost

hrane, zainteresirane strani in predstavniki industrije), da bi predstavila svoje delo in poskrbela za splošno razumevanje metodologije. Dodana vrednost tega vključujočega pristopa je ta, da so razne zadevne strani že razpravljale o končnih spoznanjih EFSA, kar povečuje njihovo sprejemanje.

Poleg tega je EFSA maja 2009 podpisala memorandum o soglasju z ECHA. Ta je postal podlaga za nadaljnje razvijanje izmenjave informacij, sodelovanja in medsebojnega razumevanja med obema organizacijama, in predvsem za to, da se zagotovi usklajen pristop k ocenjevanju tveganj za snovi, ki lahko vplivajo na varnost hrane.

Vsi ti primeri kažejo, kako je EFSA vključena v izmenjavo znanstvenega strokovnega znanja in kako jo spodbuja. EFSA je z uporabo te širše baze znanja v soglasju z drugimi agencijami bolje opremljena za spoprijem z večjimi težavami, ki kot celota presegajo njeno pristojnost, vendar lahko vplivajo na varnost hrane. Medagencijsko sodelovanje kot tako je lahko učinkovit način vključevanja znanja in virov, ki so na voljo v sistemu agencij EU, kar prispeva k visoki ravni varstva potrošnikov.

Multidisciplinaren pristop k onesnaževalom v živilski verigi

Lep primer obsežnega in multidisciplinarnega znanstvenega sodelovanja znotraj EFSA je bil, ko je agencija leta 2009 ocenjevala morske biotoksine. Evropska komisija je prosila EFSA, da oceni omejitve EU za več različnih vrst reguliranih in nereguliranih toksinov, znanih pod imenom morski biotoksini, v morskih sadežih, in tudi metode preverjanja, ki jih določa zakonodaja EU.

Za izvedbo te ocene je delovna skupina sveta agencije za onesnaževala v živilski verigi (svet CONTAM) ob podpori svoje skupine za zbiranje podatkov in izpostavljenost (DATEX) ter enot sveta CONTAM zbrala vse podatke in izmerila izpostavljenost morskim biotoksinom. To je omogočilo svetu CONTAM, da je ocenil potencialno tveganje za javno zdravje, ki ga pomenijo morski biotoksini v morskih sadežih.

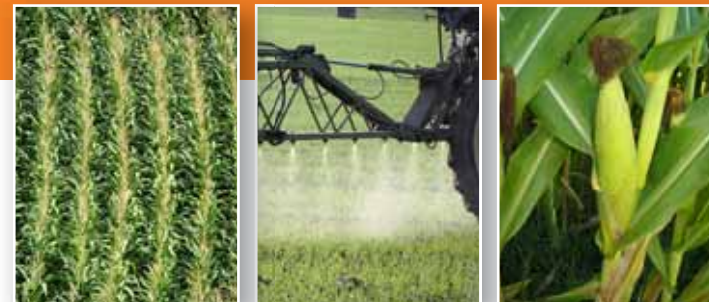
Delo ni vključevalo le posledic uživanja morskih sadežev za zdravje človeka, temveč tudi vidike dobrega počutja živali. Svet jih je upošteval, ko je priporočil alternativne kemične metode za preverjanje prisotnosti teh toksinov, kar se trenutno izvaja predvsem z biološkimi poskusi na miših.

EFSA je v povzetku svojega mnenja strnila sklepe šestih predhodnih ocen tveganj reguliranih morskih biotoksinov. Z uporabo razpoložljivih podatkov o porabi so strokovnjaki EFSA določili, da je 400 g realna ocena večje porcije morskih sadežev, in so jo uporabili za oceno trenutno dovoljenih stopenj toksinov. Svet CONTAM je ocenil tudi vpliv predelave na ravni morskih biotoksinov ter začel ocenjevati neregulirane morske biotoksine.

Celovit pristop k zdravju živali

Še en primer celovitega pristopa EFSA so mnenja o sistemih bivanja in reje krav molznic, objavljena leta 2009. Eno mnenje – mnenje sveta BIOHAZ – je zajelo vidike varnosti hrane v sistemih bivanja in reje krav molznic, drugih pet – mnenja sveta za zdravje in dobro počutje živali (svet AHAW) – je obravnavalo splošne učinke najprimernejših sistemov gojenja na dobro počutje krav molznic in s tem povezane bolezni. Ocenili so možne učinke bivanja, krmljenja, upravljanja in genskega izbora na dobro počutje krav molznic.

Strokovnjaki agencije so obravnavali zadevo z vseh vidikov, potem strnili obilico vseh razpoložljivih podatkov in najprej ocenili tveganja na

štirih podpodročjih (presnovne in reproduktivne motnje, bolezni vimena, težave z nogami in gibanjem ter vedenjske motnje, strah in bolečine), preden so oblikovali pet znanstvenih mnenj, ki vsebujejo celovito oceno celotnega področja.

EFSA je sprejela sklep, da sta vrsta sistemov gojenja in dolgoročni genetski izbor za večje donose mleka pomembna dejavnika, ki vplivata na zdravje in dobro počutje krav molznic, in je izdala priporočila o načinih bivanja, krmljenja, upravljanja in genetskega izbora, ki bi lahko izboljšali dobro počutje krav molznic.

Razvoj novih metodologij za ocenjevanje tveganj za pesticide

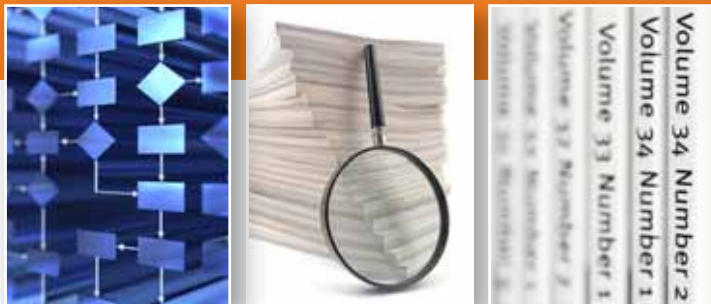
Delo EFSA na področju kumulativnih učinkov pesticidov je del širšega in celovitega pristopa agencije in skupno predstavlja novo dimenzijo ocenjevanja tveganj EFSA. EFSA je za to delo predlagala metodologije za oceno kumulativnih učinkov, ki so posledica izpostavljenosti potrošnikov pesticidom, predvsem pesticidom s podobnimi kemičnimi strukturami in toksičnimi učinki.

Junija 2009 je svet EFSA za izdelke za varstvo rastlin in njihove ostanke (svet PPR) izdal mnenje o uporabnosti novih metodologij, potem ko jih je preskusil na skupini pesticidov, izbranih na podlagi njihovih toksikoloških podobnosti. Svet je tudi ugotovil, kateri so naslednji koraki in odprta vprašanja, ki jih je treba obravnavati, preden se kumulativno ocenjevanje tveganj lahko rutinsko uporabi za pesticide. Zato je to delo del trajne zavezanosti EFSA, da ostaja v ospredju razvijanja metodologij za ocenjevanje tveganj, zlasti v zvezi s kumulativnim ocenjevanjem tveganj, ki se nadaljuje vse od znanstvenega posveta o tej temi, ki je bil organiziran leta 2006.

Ocenjevanje nevarnosti škodljivcev za ohranjanje zdravja rastlin v Evropi

Odgovorni za obvladovanje tveganj v EU se zanašajo na ocene nevarnosti škodljivcev, ko se odločajo o fitosanitarnih ukrepih. To zahteva transparenten in znanstveno utemeljen postopek vrednotenja, da se zagotovi objektivni in dosleden pristop pri vrednotenju tveganj, ki jih škodljivci pomenijo za življenje ali zdravje rastlin. Zato je svet EFSA za zdravje rastlin (svet PLH) oktobra 2009 objavil navodila o vrednotenju dokumentov, ki jih pripravijo države članice EU ali tretje strani, da se oceni upravičenost prošenj za uvedbo fitosanitarnih ukrepov.

Svet je pri oblikovanju teh navodil revidiral 36 mnenj, objavljenih med letoma 2006 in 2008, ter namenil posebno pozornost procesu vrednotenja za 30 dokumentov z analizo nevarnosti škodljivcev, ki jih je pripravila Francija v zvezi z organizmi, za katere se šteje, da so škodljivi za določene francoske čezmorske departmaje. Svet je preučil tudi merila, ki jih je uporabil pri vrednotenju dokazov, da bi se prepričal, ali so trditve, da se določen organizem lahko šteje za škodljivega,

v skladu z mednarodnimi standardi za fitosanitarne ukrepe.

Navodila, nastala na podlagi tega, opisujejo proces, merila in glavne metodologije, ki jih svet priporoča pri ocenjevanju nevarnosti škodljivcev in pri vrednotenju možnosti obvladovanja tveganj, ki jih pomenijo škodljivci. Taka navodila nenazadnje utrjujejo vlogo EFSA pri usklajevanju ocenjevanja po Evropi, kar je v večjo pomoč odgovornim za obvladovanje tveganj.

Svet je leta 2009 oblikoval tudi smernico, katere cilj je usklajen okvir za ocenjevanje tveganj, ki jih pomenijo škodljivci za rastline in rastlinske izdelke, ter za opredelitev in vrednotenje možnosti za obvladovanje tveganj. Ta dodatna smernica je bila objavljena februarja 2010.

Zagotavljanje znanstvene podpore v celotni EFSA

Enota EFSA za metodologijo ocenjevanja (AMU) je leta 2009 zagotavljala podporo večini svetov v EFSA. Razvila je nove pristope v pomoč odločanju pri ocenjevanju tveganj in pomagala tudi raznoraznim svetom EFSA pri upravljanju s podatki v njihovih znanstvenih mnenjih. To vključuje na primer sistematične revizije literature in modeliranje metaanaliz, ki jih je svet CONTAM uporabil v svojem mnenju o učinkih kadmija glede na odmere.

AMU je zagotovila tudi navodila o uporabi metodologije sistematičnega pregleda za ocenjevanje varnosti hrane in krme za pomoč pri odločanju. Ta navodila so bila podlaga za delavnico za strokovnjake in osebje svetov EFSA, ki je potekala februarja 2010. ■

2. PRAVOČASNO IN VISOKOKAKOVOSTNO VREDNOTENJE

Vrednotenje izdelkov, snovi in trditev, ki morajo biti odobreni po zakonodaji EU, nenehno narašča in pomeni zdaj večji del delovne obremenitve EFSA.

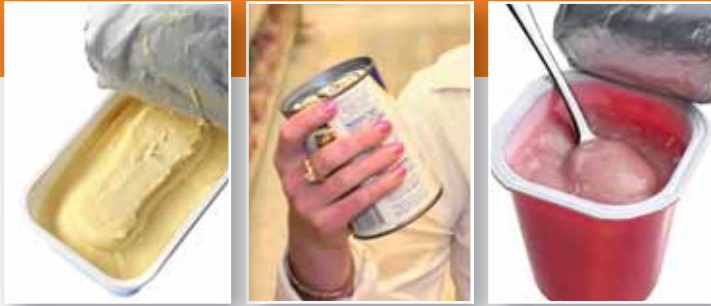
Agencija ima pri tem pomembno vlogo v regulativnem okviru, ki se navezuje na evropsko varnost hrane in krme. Leta 2009 so vloge na primer predstavljale 68 % znanstvenih spoznanj EFSA in zanje se je koristila vse večja količina njenih virov.

Glede na to, da je EFSA zaradi zakonodaje pod velikim časovnim pritiskom, da opravi ta vrednotenja, je leta 2009 še dodatno okrepila notranje procese ob podpori novih orodij informacijske tehnologije za spremljanje in sledenje napredka svojega znanstvenega dela. Informacijsko orodje za potek ocenjevanja tveganja na primer pomaga agenciji spremljati ves proces ocenjevanja tveganj od prevzema naloge do morebitne objave in obveščanja. To pomaga EFSA opredeliti časovne okvire objave za napovedovanje in opis delovnih obremenitev v prihodnosti. EFSA in Evropska komisija sta leta 2009 uvedli tudi načrt („roadmap“), da bo v pomoč EFSA pri načrtovanju dodeljevanja njenih virov in upravljanju njenih znanstvenih spoznanj, na primer na področju arom in pesticidov. Vsebuje medsebojno dogovorjene prednostne naloge za delovne obremenitve in uresničljive roke za presojo vlog, deloma na podlagi informacij iz informacijskega orodja EFSA za potek ocenjevanja.

Poleg tega sta EFSA in Evropska komisija vse leto še naprej tesno sodelovali prek rednega dialoga o napredku in prednostnih nalogah na številnih področjih, kot so pesticidi ter aditivi v živilih in krmi, da bi še dodatno olajšali potek dela in spremljali napredek.

Poleg tega je znanstveni odbor EFSA maja 2009 objavil nadaljnje smernice v pomoč dobri praksi ocenjevanja tveganj. Te smernice so osredotočene k transparentnosti pri oblikovanju znanstvenih spoznanj EFSA. Vključujejo splošna načela, ki bi se morala uporabljati za znanstveno ocenjevanje tveganj, kot so vrednotenja, ki bi zagotovila vzdrževanje kakovosti. Načela pokrivajo identifikacijo virov podatkov, merila za vključevanje/izključevanje podatkov, zaupnost podatkov ter domneve in negotovosti. To je nadaljevanje prejšnjih smernic znanstvenega odbora iz leta 2006 o postopkovnih vidikih ocenjevanja tveganj.

Upravljanje vlog: primer GSO

Zakonodaja EU zahteva, da mora EFSA oceniti tveganje gensko spremenjene hrane ali krme ali izdelkov iz njih, da se odgovorni za obvladovanje tveganj na podlagi tega lahko odločijo, ali dovoliti njihovo uporabo v EU ali ne. Da bi še okrepili podporo EFSA na tem področju, se je ocenjevanje vlog v zvezi z GSO leta 2009 še dodatno poenostavilo, zato je od prejema nove vloge do potrditve njene veljavnosti trajalo povprečno 21 tednov. Svet za gensko spremenjene organizme (svet GMO) je poleg tega več kot prepolovil čas od potrditve vloge do izročitve prvega pisma vložnikom z vprašanji ali zahtevami po dodatnih podatkih (v 96 % primerov morajo vložniki predložiti dodatne informacije, ki so potrebne za oceno varnosti GSO). Celo s temi zahtevki po dodatnih podatkih je nova učinkovitost omogočila svetu GMO, da je leta 2009 sprejel trikrat več mnenj o vlogah v zvezi z GSO (14 mnenj, ki so vključevala 18 vlog, v primerjavi s štirimi mnenji, ki so vključevala pet vlog leta 2008).

Ocenjevanje zdravstvenih trditev

EFSA je odgovorna za preverjanje znanstvene utemeljenosti predloženih zdravstvenih trditev, ki so potem osnova za Evropsko komisijo in države članice, ko odločajo o odobritvi trditev.

Svet EFSA za dietetične izdelke, prehrano in alergije (svet NDA) je leta 2009 izpolnil vse zakonodajne roke za oceno številnih prejetih vlog v zvezi z zdravstvenimi trditvami. Za vloge o bolj specifičnih zdravstvenih trditvah, ki se nanašajo na zmanjšanje tveganja zaradi bolezni ali na razvoj in zdravje otrok, je EFSA oblikovala 68 mnenj v zelo kratkih zakonodajnih rokih.

Glede zdravstvenih trditev „splošnega učinka“, kot je „kalcij je koristen za vaše kosti“, je agencija leta 2009 objavila kombiniran seznam približno 4 000 zdravstvenih trditev, ki jih je leta 2008 prejela od Komisije in držav članic; objavila je tudi sklicevanja na literaturo (pribl. 40 000), ki jih je prejela za približno 2 000 trditev, ki so postale del

procesa znanstvenega vrednotenja. Od takrat je sprejela in oktobra 2009 objavila okrog 500 trditev, ki so bile obravnavane v 94 mnenjih, in pozneje istega leta sprejela še 400 zdravstvenih trditev, ki bodo objavljene leta 2010.

Novo delovno podskupine, ki jih je ustanovila agencija v podporo vrednotenja zdravstvenih trditev o učinku, so začele izvajati svoje dejavnosti leta 2009 in uspešno razbremenile stalno delovno skupino za trditve in obstoječi svet, saj so prevzele pomembno pripravljalno delo.

V sklopu tega so se strokovnjaki iz sveta NDA v Bruslju tudi srečali z vložniki zdravstvenih trditev in s strokovnjaki iz industrije, da bi si izmenjali stališča o predložitvi vlog za odobritev zdravstvenih trditev in da bi zagotovili dodatne smernice o vlogah za odobritev trditev.

Nadaljnja izpolnitev strokovnega pregleda aktivnih snovi v fitofarmaceutskih sredstvih

Enota EFSA za ocenjevanje tveganja zaradi pesticidov (PRAPeR) je dokončala svoje delo o strokovnem pregledu obstoječih aktivnih snovi, uporabljenih v pesticidih. To bo omogočilo Evropski komisiji, da določi seznam aktivnih snovi, ki se lahko vključijo v fitofarmaceutska sredstva po vsej EU. Vložniki, katerih aktivne snovi niso bile vključene na pozitiven seznam, so lahko naknadno predložili svoje vloge v obravnavo v okviru pospešenega postopka.

Zaradi pričakovane velike delovne obremenitve v letih 2009/2010 in skrajnih rokov, ki so povezani s ponovnimi predložitvami, je EFSA začela obsežno revizijo svojih postopkov ter v tesnem sodelovanju z državami članicami in Evropsko komisijo še dodatno poenostavila svoj pristop k strokovnemu ocenjevanju. Medtem ko je treba za aktivne snovi še vedno izvesti popolno oceno tveganj in strokovno oceno, posvetovanja z znanstvenimi strokovnjaki potekajo zdaj bolj osredotočeno, saj so bolj usmerjena k pomembnejšim ali zahtevnejšim zadevam.

Zaradi teh novih postopkov je EFSA leta 2009 lahko strokovno ocenila in podala svoja mne-

nja o prvi skupini devetih ponovno predloženih aktivnih snovi in nadaljevala tudi s strokovno oceno nadaljnjih 42 ponovno predloženih snovi. Vzporedno s tem delom je EFSA podala svoje sklepe še o 19 aktivnih snoveh, vključno z 9 novimi aktivnimi snovmi, ter strokovno ocenila prvo skupino obstoječih aktivnih snovi na pozitivnem seznamu, ki ga je bilo treba obnoviti.

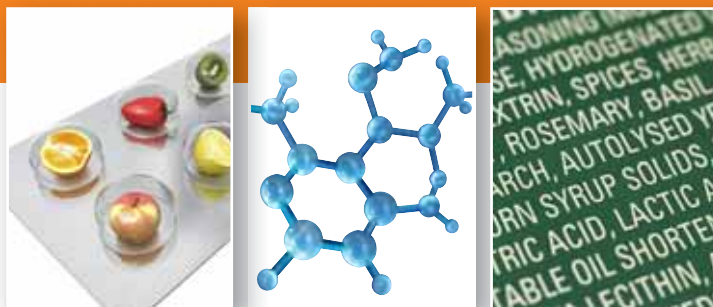
Tesna povezava z Evropsko komisijo je bila tudi ključna za pregled mejnih vrednosti ostankov (MRL) pesticidov v ali na hrani ali krmi, ki ga je opravila agencija. MRL so zgornje zakonsko dovoljene meje koncentracije ostankov pesticidov v ali na hrani ali krmi, ki temeljijo na dobri kmetijski praksi in najmanjši izpostavljenosti potrošnikov, ki je potrebna za varstvo občutljivih potrošnikov. Leto 2009 je bilo prvo polno leto, ko je bila v veljavi ustrezna uredba o MRL in ko je bila EFSA (in ne države članice) odgovorna za oceno tveganja za potrošnike v procesu določanja MRL. Leta 2009 je agencija izdala 76 mnenj o 300 MRL za 53 aktivnih snovi. V tem primeru je dialog z Evropsko komisijo pomagal tudi pri določanju prednostnih nalog in osredotočanju dela EFSA na snovi, ki so kritične v smislu varstva potrošnikov in za katere je v načrtu popoln pregled MRL, kot je določeno v evropski zakonodaji.

Nazadnje je bil na področju fitofarmaceutskih sredstev ustanovljen usmerjevalni odbor za pesticide, da bi vzpostavil sodelovanje s pristojnimi organi v državah članicah, z Evropsko komisijo in Skupnim raziskovalnim središčem (JRC) ter z drugimi agencijami EU. Ta skupina se je leta 2009 sestala petkrat in odbor je obravnaval načine za povečanje učinkovitosti tega procesa ob vse večji delovni obremenitvi in razvijajočem se zakonodajnem okolju.

Usmerjanje in razpravljanje z vložniki: primer krmnih dodatkov

Da bi EFSA pomagala vložnikom, da bi se lahko bolje pripravili na predložitev spisov, je leta 2009 oblikovala smernice. Boljše razumevanje procesa in potrebne informacije pripomorejo k pospežitvi procesa in rezultat so bolj kakovostne vloge.

EFSA je leta 2009 na primer pripravila smernice za ponovno ovrednotenje obstoječih krmnih dodatkov, ki so bili predhodno registrirani. EFSA in predvsem svet FEEDAP bosta v prihodnjih letih ponovno ovrednotila te izdelke. Zato agencija ni le izpolnila upravnih pisnih navodil za vložnike in prvič vključila „kontrolnega seznama popolnosti vloge“ za vložnike, temveč je tudi dokončno izoblikovala tehnična pisna navodila

za senzorične dodatke. Z njimi je agencija leta 2009 dopolnila sklop tehničnih pisnih navodil za področje krmnih dodatkov. Ti so namenjeni predvsem predelovalcem v proizvodnji krme in tudi zainteresiranim stranem ter drugim organom, ki se ukvarjajo z varnostjo krme. Vsebujejo tudi pojasnila o pristopu sveta k znanstvenim ocenam tveganj krmnih dodatkov. Agencija je poleg tega zagotovila več podpore vložnikom in je imela z nekaterimi vložniki in/ali panožnimi združenji strokovne obravnave.

Ocenjevanje živilskih aditivov

Za živilske aditive je agencija ustanovila dva nova sveta, da bi prevzela delo, ki ga je prej opravljal samo en svet, in s tem veliko pridobila. Delo sta si razdelila svet za živilske aditive in hranilne vire, dodane živilom (svet ANS), ter svet za snovi v stiku z živilom, encime, arome in pomožna tehnološka sredstva (svet CEF), ustanovljena leta 2008. Ta nova organizacija dela je pomagala EFSA, da je v roku – leta 2009 – izpeljala program vredno-

tenja hranilnih virov, ki se uporabljajo v prehranskih dopolnilih. To je bil pomemben dosežek, ki je pripomogel k temu, da je Evropska komisija do konca leta 2009, kot določa zakonodaja, sestavila pozitiven seznam tovrstnih hranilnih virov.

EFSA je s to prvo obsežno oceno hranilnih snovi, predlaganih za uporabo v prehranskih dopolnilih v EU, preučila skupno 533 vlog, v katerih je vključenih 344 različnih snovi; 186 vlog je bilo izključenih v različnih fazah procesa vrednotenja, za približno polovico preostalih vlog pa EFSA ni prejela zadostnih znanstvenih dokazov, da bi jih lahko ocenila. Možna tveganja v zvezi z varnostjo je odkrila pri 39 vlogah. Agencija je s to oceno pomagala zagotoviti, da prehranska dopolnila, ki se prodajajo v EU, niso le varna, ampak tudi učinkovita, saj oskrbujejo telo s hranili, ki jih vsebuje dopolnilo. Poleg tega je zagotavljanje boljših informacij za vložnike – na primer opredelitev zahtevanih podatkov za vloge v zvezi z živilskimi aditivi – pospešilo proces EFSA. Evropska komisija bo obravnavala zahteve po podatkih, ki jih je

opredelila EFSA, ko bo dokončno določila zakonodajne ukrepe v zvezi z vlogami, predloženimi za vrednotenje in odobritev živilskih aditivov. Tako bo svet ANS leta 2010 začel pripravljati posebna pisna navodila, da se opredelijo znanstveni vidiki, ki jih je treba upoštevati pri pripravi vlog za živilske aditive.

V pripravi na ponovno vrednotenje vseh dovoljenih živilskih aditivov so bili novembra 2009 objavljeni trije javni razpisi za zbiranje podatkov, namenjeni predvsem proizvajalcem aditivov, živilskim podjetjem, nacionalnim organom ali drugim udeleženi stranem. Cilj teh razpisov je bil zapolniti informacijske vrzeli, ki bi sicer lahko onemogočale svetu, da bi ustrezno ocenil varnost zadevnih aditivov.

Svet ANS je lahko dokončal tudi ponovno vrednotenje šestih barvil v tako imenovani študiji „Southampton Study“ (Mc Cann et al., 2008), za katero je Evropska komisija prosila agencijo, naj jo obravnava prednostno. Preden je agencija

opravila vrednotenje, je študija, ki so jo izvedli na Univerzi v Southamptonu, že nakazala povezavo med mešanici šestih živalskih barvil in konzervansom natrijevim benzoatom ter hiperaktivnostjo otrok. Novembra 2009 je svet sklenil, da dokazi, ki so trenutno na voljo, ne utemeljujejo vzročne povezave med katerim koli od šestih posameznih barvil in morebitnimi učinki na vedenje. Vendar je svet zaradi posebnih razlogov v zvezi z morebitnimi škodljivimi vplivi vsakega od zadevnih barvil zmanjšal sprejemljivi dnevni vnos (ADI) treh barvil (E 104, E 110 in E 124).

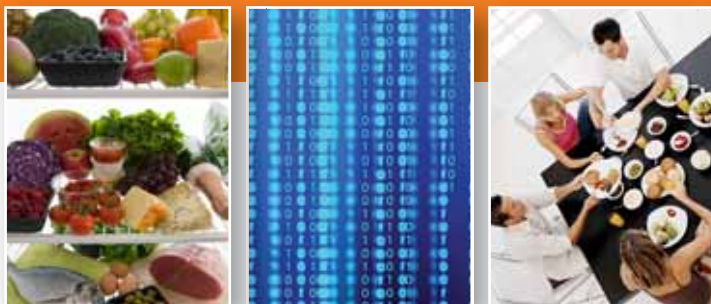
Vrednotenje in zagotavljanje smernic za snovi v stiku z živili in arome

EFSA je ovrednotila približno 2 600 aromatičnih snovi, ki jih je Evropska komisija registrirala kot obstoječe izdelke. Agenciji je v večji meri uspelo dokončati to nalogo leta 2009; preostalo je le nekaj posameznih zadev, ki zahtevajo nadaljnje usklajevanje z drugimi agencijami, kot je EMA. Poleg tega je agencija za zbiranje podatkov in

pripravo povzetkov za delovne skupine in svete izbrala zunanje izvajalce.

Leta 2009 je EFSA sprožila tudi javno posvetovanje o osnutku pisnih navodil za živilske arome, ki opredeljuje, katere podatke bi industrijska panoga morala predložiti za ovrednotenje varnosti novih arom. Ta dokument je odraz izkušenj, ki jih je EFSA pridobila med vrednotenjem arom, ki so že na trgu.

Poleg tega je agencija objavila tudi smernice o „aktivnih“ in „pametnih“ snoveh v snoveh v stiku z živili. Aktivne snovi v stiku z živili vsrkajo ali izločijo snovi za konzerviranje ali izboljšanje stanja pripravljene hrane ali za podaljšanje njene trajnosti, pametne snovi v stiku z živili pa spremljajo stanje pripravljene hrane ali njenega okolja ter zagotavljajo informacije o svežosti živil. ■

3. ZBIRANJE PODATKOV IZ EU

Kakovost ocenjevanja tveganja, ki ga izvaja EFSA, ni odvisna le od vključitve celotnega spektra razpoložljivega strokovnega znanja. Odvisna je tudi od kakovosti, skladnosti, aktualnosti in popolnosti podatkov, ki se uporabljajo v znanstvenih analizah, pri spremljanju tveganj ter pri presoji tveganj, ki se ocenjujejo. Zato ima agencija pomembno vlogo tudi pri zbiranju podatkov, koordinaciji in usklajevanju po Evropi. V tej vlogi EFSA sodeluje zlasti z državami članicami, tako da zbira, izmenjuje in analizira podatke na ravni EU. Pri tem se lahko zanaša na trdno in učinkovito mrežo, ki povezuje posamezne države in odgovorne organe. Delo agencije na tem področju zajema spremljanje ostankov pesticidov in veterinarskih zdravil, kemičnih onesnaževal, zoonoz in nastajajočih tveganj ter po eni strani zbiranje evropskih podatkov o porabi živil, po drugi pa uporabo obeh tokov podatkov za izračun izpostavljenosti. Zbiranje takih podatkov omogoča tudi, da se EFSA lahko na nujne zahteve za nasvete hitro odzove s trdno zbirko dokazov, tako da je morebitna tveganja mogoče hitro oceniti, kar odgovornim za obvladovanje tveganja omogoča hitro ukrepanje, če je to potrebno.

S čim se prehranjuje Evropa?

Skupna komponenta vsake ocene izpostavljenosti so informacije o porabi živil. EFSA je zbiranje podatkov o porabi živil začela z oblikovanjem „strnjene evropske zbirke podatkov o porabi živil“, ki jo vodi njena enota za zbiranje podatkov in izpostavljenost (DATEX). Ta korak je omogočil prvi pregled porabe živil v Evropi.

Da bi lahko dodatno izpopolnila svoje ocene izpostavljenosti, je agencija skupaj z državami članicami začela zbirati podrobne podatke za obsežno zbirko podatkov o porabi živil, s čimer je zaključila konec leta 2009. Ta obsežna zbirka podatkov pomeni velik korak naprej pri ocenjevanju izpostavljenosti, saj kakovost razpoložljivih podatkov o porabi živil lahko znatno vpliva na rezultat ocen tveganj, ki so s tem povezana. Ta nova obsežna zbirka podatkov predstavlja najboljše podatke o porabi živil na ravni EU in je tudi znamenje utrditve odnosa med agencijo in državami članicami, saj si te zdaj izmenjujejo svoje podatke.

EFSA trenutno razširja svojo evropsko zbirko podatkov o porabi živil. Vendar pa države članice za zbiranje podatkov o porabi živil uporabljajo različne metode, kar otežuje izvajanje analiz za celotno Evropsko unijo ali primerjave med državami. EFSA zato v tesnem sodelovanju z drža-

vami članicami EU podpira nadaljnje usklajevanje zbiranja podatkov o porabi živil po Evropi. Taka usklajenost podatkov bo izboljšala natančnost in zanesljivost ocen izpostavljenosti po Evropi in s tem ocen tveganj, ki jih izvajajo sveti EFSA ter drugi ocenjevalci tveganja in znanstveni strokovnjaki po Evropi. Delovna skupina agencije za porabo živil in izpostavljenost je decembra 2009 objavila splošna načela za zbiranje nacionalnih podatkov o porabi živil, s katerimi naj bi pomagala usklajevati zbiranje podatkov.

Države članice zbirajo tudi druge podatke o porabi živil in izpostavljenosti ter jih pošiljajo agenciji EFSA, s čimer pomagajo agenciji pri dejavnostih spremljanja in pri pripravi letnih poročil o zbiranju podatkov o izpostavljenosti onesnaževalom. Leta 2009 sta bili v ta poročila vključeni dve onesnaževali, maja akrilamid, junija pa furani. Akrilamid se lahko med predelavo živil pri temperaturi 120 °C ali več tvori v živilih, ki so bogata z ogljikovimi hidrati. Pri laboratorijskih živalih se je izkazalo, da je spojina genotoksična in rakotvorna. Tudi furan lahko nastaja v živilih med vročinsko obdelavo in znano je, da se to dogaja pri kavi in živilih v kozarcih, vključno z otroško hrano, ki vsebuje meso. Študije na živalih so pokazale, da je tudi to onesnaževalo rakotvorno.

Ad hoc poročila o pojavljanju posameznih onesnaževal je zahtevala tudi Evropska komisija, npr. za dioksin v živilih in krmi. EFSA je od držav članic in drugih zainteresiranih strani prejela podatke o onesnaževalih v živilih in krmi ter leta 2009 izdala osnutek poročila za razpravo z državami članicami in Komisijo.

Prvo letno poročilo EFSA o ostankih pesticidov

Evropska komisija je na agencijo EFSA prenesla tudi pristojnost za objavo letnega poročila o ostankih pesticidov v živilih, ki temelji na pravnem okviru nove zakonodaje o MRL, ki velja od septembra 2008 in za katero morajo podatke posredovati države članice. Enota EFSA za ocenjevanje tveganja zaradi pesticidov (PRAPeR) je julija 2009 objavila prvo od teh poročil, ki predstavlja pregled ostankov pesticidov v vzorcih živil na trgu v Evropi leta 2007, zagotavlja pa tudi oceno tveganja izpostavljenosti potrošnikov tem ostankom. Skupno je bilo analiziranih več kot 74 000 vzorcev skoraj 350 različnih vrst živil; 4 % vzorcev je presevalo predpisane MRL. Z oceno izpostavljenosti potrošnikov so bili ugotovljeni nekateri kritični rezultati. EFSA je na podlagi teh

izsledkov pripravila priporočila, ki jih je treba upoštevati pri prihodnjih nadzornih dejavnostih.

Agencija je ustanovila skupino za mreženje, da bi pomagala oblikovati poročilo in izboljšati sodelovanje z državami članicami. Skupino sestavljajo pooblašeni strokovnjaki iz držav članic in predstavnik Evropske komisije. Ta skupina razpravlja o vseh vprašanih, povezanih s poročilom o spremljanju, zlasti o potrebnih izboljšavah glede oblike in stopnje podrobnosti podatkov, ki se sporočajo agenciji EFSA. Tako je agencija leta 2009 oblikovala model podatkov za sporočanje rezultatov in uspešno izvedla obsežen pilotni projekt. Ko bo model podatkov uradno sprejet, bo uveden za zbiranje podatkov iz rezultatov spremljanja za leto 2009. Nova oblika bo agenciji EFSA omogočala izvajanje natančnejšega ocenjevanja izpostavljenosti potrošnikov.

Poročanje o zoonozah in izbruhih okužb s hrano v Evropi

Tako kot v prejšnjih letih je enota agencije EFSA za zbiranje podatkov o zoonozi leta 2009 objavila zbirno poročilo Skupnosti o zoonozah in izbruhih okužb s hrano. Ta serija poročil je pripravljena

v tesnem sodelovanju z ECDC, ki zagotavlja in analizira podatke o primerih bolezni pri ljudeh, in z delovno skupino za zbiranje podatkov o zoonozah. To vseevropsko omrežje nacionalnih predstavnikov in mednarodnih organizacij pomaga EFSA pri zbiranju in izmenjavi informacij o zoonozah v posameznih državah. Ta zbirna poročila Skupnosti uporabljajo odgovorni za obvladovanje tveganj in ocenjevalci ter drugi zainteresirani v EU. Odgovorni za obvladovanje tveganj na ravni EU uporabljajo ta poročila zlasti takrat, ko razmišljajo o potrebi po nadaljnjih nadzornih ukrepih EU in pri spremljanju učinka obstoječih ukrepov EU.

Najpomembnejše ugotovitve zadnjega poročila, ki je bilo objavljeno januarja 2010, so, da sta bili kampilobakterioza in salmoneloza še naprej najpogostejše prijavljene bolezni pri ljudeh, čeprav se je število primerov salmoneloze že peto leto zapored znatno zmanjšalo. Zaradi nadzornih programov, ki jih izvajajo države članice, se je leta 2008 znatno zmanjšala pojavnost bakterije *Salmonella* pri kokoših nesnicah. To je lahko tudi vzrok, da je bil v istem letu opažen tudi temu ustrezen upad okužb z bakterijo *Salmonella* pri ljudeh, ki so običajno povezane z uživanjem jajc.

Med drugimi poudarki leta 2009 sta bili poročili EFSA o analizah referenčnih raziskav na ravni EU o dveh zoonotskih bakterijah, bakteriji *Salmonella* in proti metilicilinu odporni bakteriji *Staphylococcus aureus* (MRSA) pri plemenskih prašičih. Obe bakteriji sta bili najpogosteje odkriti v reji plemenskih prašičev v številnih državah članicah. Izsledki teh raziskav bodo odgovornim za obvladovanje tveganja pomagali pri določanju ciljev glede zmanjšanja pojavnosti bakterije *Salmonella* pri plemenskih prašičih ter pri ugotavljanju potrebe po nadzoru in spremljanju MRSA pri prašičih, da bi zaščitili javno zdravje.

Da bi uskladili zbiranje podatkov o zoonozi v EU in izboljšali njihovo analizo, je EFSA leta 2009 kot vodilo za države članice objavila dve poročili s specifikacijami usklajenih raziskav o povzročiteljih okužb z živili, in sicer verotoksičnem *E. coli* in Yersinii. Agencija je uporabila tudi izboljšane statistične metode za analizo trendov zoonotskih agensov v zadnjih letih ter še boljše vrednotenje podatkov, za katero je bil prvič uporabljen nov sistem upravljanja podatkov.

Pomoč pri odkrivanju nastajajočih tveganj

Enota EFSA za nastajajoča tveganja (EMRISK) je leta 2009 razvila novo orodje za učinkovito spremljanje in analiziranje podatkov za ugotavljanje novih ali znova ponavljajočih se nevarnosti, zlasti iz sistema hitrega obveščanja za živila in krmo (RASFF) Evropske unije. Ta zbirka podatkov, ki jo vzdržuje Evropska komisija, vsebuje podrobne informacije o dogodkih, povezanih z varnostjo živil, o katerih obveščajo člani omrežja RASFF.

Naslednji pomemben vir podatkov za ugotavljanje nastajajočih tveganj so mediji. Enota EMRISK je ocenila, kako koristno za to nalogo je orodje za spremljanje medijev, ki ga je razvilo Skupno raziskovalno središče Evropske komisije. Ta orodja, skupaj s spremljanjem podatkov o trgovini, zagotavljajo prvi korak pri izvajanju strategije EFSA za odpravljanje nastajajočih tveganj.

Posebna tema, ki jo obravnava enota EMRISK, je vpliv podnebnih sprememb na aflatoksine (rakovtorske kemične snovi, ki jih proizvajajo nekatere plesni in so posebej pogoste na območjih z vro-

čim in vlažnim podnebjem ter rastejo na žitaricah) pri žitaricah. Na podlagi različnih scenarijev sprememb podnebja je cilj tega projekta, ki se je začel leta 2009, zbrati in analizirati podatke o proizvodnji aflatoksinov, da bi oblikovali predvidljive modele, opredelili scenarije in oblikovali zemljevide s poudarjenimi področji, na katerih lahko v prihodnje pride do okužbe pridelkov žitaric. Gre za zelo perspektiven projekt, ki je usmerjen v prihodnja desetletja, njegova takojšnja korist pa je oblikovanje metodologij in orodij za predvidevanje nastajanja novih tveganj za živila in krmo. ■

Obisk japonske delegacije na sedežu EFSA
decembra 2009

4. KREPITEV MEDNARODNEGA SODELOVANJA

Poljščine, živali ter živilski in krmni proizvodi se prevažajo po vsem svetu, ki postaja vse bolj globalen, prav tako kot to postajajo s tem povezana tveganja. Zato je mednarodno sodelovanje kot podpora politike EU ključnega pomena, da lahko EFSA ohranja varno ponudbo hrane v Evropi in štiti potrošnike. EFSA se zato trudi krepiti sodelovanje z agencijami za varnost hrane v državah zunaj EU ter z mednarodnimi organizacijami, da bi s tem zagotovila dostop do širšega izbora mednarodnih znanstvenih podatkov in informacij. Agencija bo lahko tako še naprej zagotavljala trdne temelje za ocenjevanje tveganj in ugotavljanje nastajajočih tveganj, sodelovala pri ocenjevanju tveganj na mednarodni ravni, pomagala pri mednarodnih prizadevanjih za usklajevanje zbiranja podatkov in ocenjevanja tveganj ter spodbujala usklajeno obveščanje o tveganjih. Agencija poleg tega krepi tudi ozaveščenost o svojih dejavnostih na mednarodni ravni, da bi okrepila svoj ugled organizacije, ki je svetovno priznana in vredna zaupanja ter je evropski referenčni organ za ocenjevanje tveganj.

Globalni pristop

EFSA je januarja 2009 sprejela svoj strateški pristop do svojih mednarodnih dejavnosti. Kot prvi korak je agencija preučila mnogoterost obstoječega formalnega in neformalnega sodelovanja ter mednarodnih stikov na individualnih ravni. Nato je agencija, da bi prednostno razvrstila regije in organizacije, pri katerih sta tesnejše sodelovanje in usklajenost stališč pomembna za EFSA, opredelila prednostne partnerje in ciljne države za razvoj dolgoročnejših odnosov. Cilj teh odnosov je krepiti sposobnost agencije za izvajanje ocenjevanja tveganj na podlagi izmenjave zaznavanj tveganj ter za boljše obveščanje na mednarodni ravni. EFSA mora svoj položaj v mednarodni areni okrepiti tudi zato, ker postajajo tveganja, povezana z živali, vse bolj globalna; mednarodna trgovina z živali ves čas raste in tveganja se lahko prek globalne živilske verige pojavijo v proizvodih iz oddaljenih držav.

Agencija podpira mednarodno izmenjavo podatkov in ocen tveganj. Prispeva k razvijanju in usklajevanju metodologij in spodbuja splošno razu-

mevanje temeljnih načel. EFSA skuša prispevati in voditi najboljše mednarodne prakse, njen končni cilj pa je postati svetovno priznana kot evropski referenčni organ za ocenjevanje tveganj, ki so povezana z živilsko verigo.

Utrjevanje tesnejših vezi na mednarodni ravni

EFSA je leta 2009 pripravila in začela izvajati svojo mednarodno strategijo, s katero je prednostno razvrstila svoje dejavnosti za podporo politike EU, in že postavila nove pomembne mejnike za svoje mednarodne dejavnosti. Glavni dosežek je bila formalna ureditev odnosov z japonskim ocenjevalcem tveganj, japonsko komisijo za varnost živil (FSC), s katero je decembra podpisala memorandum o sodelovanju pri zbiranju in izmenjavi podatkov, ki so potrebni za ocenjevanje tekočih in nastajajočih tveganj. Podobno se je EFSA z izmenjavo pisem zavezala k sodelovanju in izmenjavi podatkov s pristojnim organom Nove Zelandije, podobne dejavnosti pa so bile predlagane tudi za Kanado in Avstralijo. EFSA je poleg tega

Obisk kitajske delegacije na sedežu EFSA decembra 2009

zagotovila znanstveno podporo delegaciji Evropske komisije pri *Codex Alimentarius* (skupni organ FAO/SZO, ki oblikuje mednarodne prehranske standarde, smernice itn.) in zlasti prispevala k stališču EU glede raktopamina, spodbujevalca rasti, ki se uporablja v živalski krmi.

Na začetku leta 2009 je agencijo EFSA obiskala delegacija kitajskih organov za javno zdravje. Med drugimi mednarodnimi obiski EFSA na visoki ravni leta 2009 je bil obisk delegacije SZO, ki je predstavila svoj delovni program na področju varnosti živil in razpravljala o znanstvenih vprašanjih, kot so zdravje in dobro počutje živali, pesticidi, zoonoze, prehranjevanje, živilski aditivi, onesnaževala in splošna načela ocenjevanja tveganj in obveščanja o tveganjih. Splošna vsebina vseh mednarodnih obiskov je bila določitev prihodnjega sodelovanja in korakov za usklajevanje. Tudi delegacije EFSA so obiskale mednarodne partnerje, tako je na primer delegacija julija 2009 obiskala zvezne institucije ZDA.

Nazadnje je EFSA leta 2009 sprožila vrsto pobud v okviru predpristopnega programa EU za države kandidatke in države potencialne kandidatke,

tj. Turčijo, Hrvaško in nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo ter Albanijo, Bosno in Hercegovino, Kosovo, Črno goro in Srbijo. Cilj tega programa je pomagati nacionalnim organom za varnost živil v teh državah pri njihovem ocenjevanju tveganj in obveščanju o tveganjih. Program je posebej namenjen pomoči pri pripravi prihodnjega sodelovanja v omrežjih EFSA, razvoju sistemov za obveščanje in izmenjavo informacij, prenosu znanja s področij, ki jih pokriva EFSA, ter za podporo državam uporabnicam pri njihovih dejavnostih obveščanja o tveganjih.

EFSA v ta namen pripravlja seminarje usposabljanja in študijske ekskurzije za strokovnjake, ki jih izbere ustrezni koordinator programa v posamezni državi; leta 2009 so potekali štiri seminarji. V okviru tega programa so države kandidatke in potencialne kandidatke tudi povabljene, da sodelujejo kot opazovalke na zasedanjih EFSA z državami članicami. Tako postajajo te države vedno bolj vključene v delo EFSA, kar pomaga pri mednarodnih prizadevanjih za usklajevanje. ■

5. OBVEŠČANJE IN DIALOG

EFSA želi z obveščanjem in dialogom s partnerji in zainteresiranimi stranmi okrepiti zaupanje javnosti v sistem EU za varnost živil. Prav tako ostaja zavezana zagotavljanju preglednosti vsega svojega delovanja, zagotavljanju prepoznavnosti in dostopnosti svojih znanstvenih spoznanj ter krepitvi ozaveščanja in razumevanja delovanja EFSA.

EFSA poskuša spodbujati usklajenost svojega obveščanja o tveganjih z obveščanjem svojih partnerjev v sistemu EU za varnost živil in širše. Ta cilj je poleg ohranjanja preprostosti in dostopnosti obvestil ter nadaljnje krepitve prepoznavnosti in razumevanja znanstvenega dela zelo pomemben. Da bi to dosegli in lažje nagovorili ciljne skupine v posameznih državah v njihovih jezikih, je EFSA leta 2009 začela izvajati večjezični pristop svojega obveščanja, tako da so ključne publikacije družbe in strateški dokumenti na voljo v 23 uradnih jezikih EU.

Agencija je leta 2009 začela raziskovati svoje ključne ciljne skupine, ker se zaveda, da je treba meriti učinek svojega obveščanja in splošnega zavedanja o EFSA. EFSA je na podlagi kvalitativnega pristopa opravila razgovore z nosilci odločanja in zainteresiranimi stranmi v politiki, znanosti

in živilski verigi na državni, evropski in mednarodni ravni. Rezultati tega dela bodo agenciji pomagali pri pregledu njene strategije obveščanja, ki jo je začela leta 2009. Agencija bo na podlagi tega lahko tudi izpopolnila svoj priročnik o prepoznavnosti EFSA, ki povzema vse, za kar se EFSA zavzema, in je namenjen usmerjanju rezultatov obveščanja v predstavljanje dosledne in skladne podobe agencije.

EFSA je leta 2009 znatno povečala svoj doseg. Tako je na primer precej izboljšala uporabnost in dostopnost svojega spletnega mesta, ki ga je obiskalo več kot 2,4 milijona obiskovalcev; število naročnikov na glasilo „Pomembni dosežki EFSA“ se je povečalo za več kot 20 %, okrepili so se odnosi z mediji, število spletnih novic se je povečalo za skoraj 30 %, število publikacij pa se je več kot podvojilo.

Delovna skupina posvetovalnega foruma za obveščanje

Sodelovanje z državami članicami pri obveščanju

Delovna skupina posvetovalnega foruma za obveščanje (AFCWG) je še naprej glavno sredstvo za krepitev usklajenih dejavnosti obveščanja med nacionalnimi organi in EFSA ter za izmenjavo in spodbujanje najboljše prakse. AFCWG je leta 2009 oblikovala splošni pristop in okvir smernic za obveščanje o tveganjih, ki bo zaključen leta 2010 in ki naj bi prispeval k usklajenosti obveščanja o tveganjih v EU.

EFSA je pomagala državam članicam pri organizaciji skupnih prireditvev z objavo glasil, namenjenih ciljnim skupinam v posameznih državah, da bi spodbudila večje sodelovanje prek AFCWG. Leta 2009 je z nekaterimi državami članicami organizirala tudi skupne prireditve, in sicer v Avstriji, Grčiji in Sloveniji. Na teh prireditvah so obravnavali različne teme, med drugim krepitev zmogljivosti pri varnosti živil, sodelovanje med EFSA in državami članicami ter povezave med znanostjo in politiko, kar zadeva varnost živil in prehrano.

Dialog z zainteresiranimi stranmi

EFSA je leta 2009 obnovila svojo posvetovalno platformo za zainteresirane strani in za eno leto ponovno sprejela 24 organizacij iz celotne EU, ki delujejo na področju živilske verige. Ta platforma se sestaja trikrat na leto in pomaga agenciji EFSA pri razvijanju njenih celotnih odnosov in politike z zainteresiranimi stranmi. Platforma je pomembno sredstvo za spodbujanje dialoga in pritegnitev zainteresiranih strani ter za spodbujanje dobrih odnosov z njimi.

Obnovitev te platforme pomeni pomembno utrditvev stikov agencije z zainteresiranimi stranmi in poudarja njeno zavezanost odprtemu in preglednemu dialogu.

EFSA je imela leta 2009 tri plenarna zasedanja, in ne dveh kakor v prejšnjih letih. Na teh zasedanjih so zainteresirane strani razpravljale o horizontalnih strateških dokumentih in posredovale nasvete in pripombe na načrt upravljanja EFSA, njeno letno poročilo in njeno strategijo glede obveščanja. V okviru platforme se razpravlja tudi o ključnih procesih EFSA, leta 2009 je na primer delovala delovna skupina, ki je razpravljala o pristopu EFSA k javni razpravi o znanstvenih spoznanjih.

EFSA je leta 2009 poleg števila plenarnih zasedanj povečala tudi pogostost tehničnih sestankov platforme. Ti sestanki so namenjeni predvsem znanstvenim temam, ki so med drugim vključevale dobro počutje živali, pesticide, nanotehnologije in nova živila. Agencija poleg tega spodbuja tudi dvostranske stike z zainteresiranimi stranmi. EFSA je leta 2009 sprejela delegacijo evropske potrošniške organizacije BEUC, ki je pod vodstvom svojega novega predsednika obiskala njen sedež. Agencija EFSA je takrat lahko pojasnila, kako s svojim delom na področju ocenjevanja tveganj varuje potrošnike, razpravljali pa so tudi o njenem delu na področju znanstvenega sodelovanja in obveščanja.

Naslednje srečanje z zainteresiranimi stranmi leta 2009 je bil sestanek z okoljskimi nevladnimi organizacijami, ki ga je EFSA organizirala v Parmi in na katerem so kot opazovalci sodelovali predstavniki Generalnega direktorata Evropske komisije za zdravje in potrošnike (GD SANCO) in Generalnega direktorata za okolje. Na tem sestanku je agencija lahko predstavila svoje delo na področju ocenjevanja tveganj pri gensko spremenjenih organizmih (GSO) ter izmenjala mnenja z zainteresiranimi stranmi. To je omogočilo boljše med-

sebojno razumevanje argumentov in stališč med strokovnjaki skupine GSO in člani okoljskih nevladnih organizacij. Tudi na področju zdravstvenih trditev se je EFSA junija 2009 srečala z zainteresiranimi stranmi in državami članicami ter pojasnila svoje delo na tem področju in način vrednotenja trditev ter predstavila različna pisna navodila, ki jih je pripravila.

Sodelovanje v znanstvenem dialogu

Odličnost na znanstvenem področju ostaja temeljna vrednota EFSA. Pomemben element ohranjanja odličnosti je sodelovanje v dialogu, poslušanje in učenje ter izmenjava informacij. Pri tem si EFSA prizadeva tudi okrepiti ozaveščenost in razumevanje v zvezi s svojim delom. Tako je EFSA septembra 2009 na primer pripravila konferenco na visoki ravni, da bi predstavila svoje delo ter izmenjala mnenja o ocenjevanju tveganj GSO za zdravje ljudi in živali ter o okolju. GSO so dober primer, pri katerem agencija zagotavlja tehtne znanstvene nasvete in znanstveno utemeljene informacije, spodbuja izmenjavo mnenj, medsebojno razumevanje in učenje ter odprto in pregledno obvešča o svojem delu na področju ocenjevanja tveganj.

Na tej dvodnevni konferenci so se v Bruslju prvič v Evropi zbrali odgovorni za obvladovanje tveganj in ocenjevalci tveganj iz držav članic ter predstavniki zainteresiranih strani, vključno z industrijo, potrošniškimi in okoljskimi skupinami, ter razpravljali o stanju in prihodnjih izzivih ocenjevanja tveganj GSO. Evropska komisija je pomembnost tega dogodka potrdila z uvodnim in zaključnim govorom generalnih direktorjev Generalnega direktorata za zdravje in potrošnike in Generalnega direktorata za okolje. Konferenca, ki je bila dobro sprejeta, se je skupno udeležilo okrog 150 udeležencev.

Med znanstvenimi prireditvami, ki jih je leta 2009 organizirala EFSA, je dober primer znanstveni posvet o novih živilih. EFSA približno dvakrat na leto organizira take konference, da bi znanstvenikom dala priložnost za izmenjavo stališč ter spodbujala in pospeševala nove zamisli. V času te prireditve je potekala revizija uredbe o novih živilih, pri čemer je nova uredba predvidevala centralizirano ocenjevanje tveganj, ki bi ga izvajala EFSA. Zato je agencija sklicala posvet, da bi razpravljali o znanstvenih informacijah in zahtevah po podatkih, ki so potrebni pri vlogah za odobritev novih živil in novih sestavin živil v Evropski

uniji. EFSA je tako od vseh zainteresiranih strani že zgodaj dobila dragocene podatke za osnutek pisnih navodil o ocenjevanju varnosti novih živil, ki bo pripravljen leta 2010. Posveta se je udeležilo približno 100 mednarodnih strokovnjakov za ocenjevanje varnosti in zakonodajne zadeve ter proizvajalci živil in drugi, ki sodelujejo pri novih živilih, iz 25 držav, tako članic EU kot drugih.

The EFSA Journal: Science at your fingertips

Three reasons to subscribe to the European Food Safety Authority's online scientific journal.

1. Easy access to EFSA science, past and present
2. Available free of charge
3. Comprehensive advice from field to plate:

Sodelovanje z znanstveno skupnostjo

Tudi znanstveni del agencije EFSA je leta 2009 dosegel pomemben mejnik z odprtjem novega namenskega spletnega mesta za publikacijo „EFSA Journal“ na spletni strani agencije. Cilj tega nadaljnega razvoja publikacije „EFSA Journal“ je bil povečati prepoznavnost znanstvenega dela agencije na mednarodni ravni ter potrditev dela znanstvenih strokovnjakov na znanstvenih svetih in v delovnih skupinah.

Nova podoba publikacije „EFSA Journal“ bralcem omogoča lažje brskanje in iskanje znanstvenih spoznanj agencije EFSA. Bralci se lahko tudi na enostaven način naročijo na zadnjo izdajo publikacije in si ogledajo članke z uporabo storitev spletnega gostovanja ali sindikacije na portalih s spletnimi novicami, kot je RSS. Poleg tega je cilj publikacije tudi izpolnjevati znanstvene standarde objavljanja in izpolnjevati vse zahteve bibliografskih zbirk podatkov, ki zadevajo delo EFSA. Ko bo spletno mesto publikacije „EFSA Journal“ v celoti vzpostavljeno, bo EFSA uporabila bibliografske zbirke podatkov za indeksacijo člankov publikacije „EFSA Journal“, s čemer bo še dodatno povečala prepoznavnost dela agencije.

Trdno partnerstvo z institucijami EU

Androulla Vassiliou, takratna evropska komisarka za zdravje, je oktobra 2009 obiskala EFSA, kar je značilen primer trdnega in rastočega partnerstva med agencijo in zadevnimi institucijami. V svojem nagovoru zaposlenim je komisarka poudarila ključni pomen znanstvenih nasvetov agencije EFSA, ki so nosilcem odločanja EU pomagali oblikovati ureditveni okvir, ki zagotavlja eno najvišjih ravni varnosti živil na svetu. Komisarka je posebej izpostavila izboljšano načrtovanje in določanje prednostnih nalog, ki sta bila rezultat tesnih delovnih odnosov med agencijo in Komisijo, na primer dogovor o načrtih na področjih uporabe.

Dvodnevni obisk komisarke je zajemal več zasedanj, na katerih so razpravljali o zadnjih dejavnostih agencije EFSA na področju kloniranja, nanotehnologije, GSO in prehrane, ter zasedanje, na katerem so obravnavali trenutne in prihodnje dejavnosti na področju zbiranja podatkov. Ob tem, da je komisarka pohvalila obstoječi sistem partnerstva med agencijo in Komisijo, je omenila tudi „še tesnejše sodelovanje“ med agencijo EFSA in drugimi institucijami, zlasti pri vprašanih, ki zajemajo nove tehnologije in GSO. Komisarka je

poudarila tudi, da je kakovost znanstvenih nasvetov agencije EFSA, na katerih temelji zakonodaja EU, temeljni kamen uspeha agencije.

Izvršna direktorica EFSA Catherine Geslain-Lanéelle je oktobra nagovorila Odbor Evropskega parlamenta za okolje, javno zdravje in varnost hrane (odbor ENVI) v Bruslju. Izvršna direktorica je poudarila pomen posvetovanja s parlamentom o dejavnostih in prednostnih nalogah agencije EFSA.

Sodelovanje z drugimi agencijami EU

Za agencijo EFSA je bila leta 2009 pomembna tudi vloga agencije kot koordinatorke omrežja agencij EU. Namen tega omrežja je zagotavljati forum za razpravo in sodelovanje med agencijami na institucionalni ravni. Agencijam omogoča izmenjavo izkušenj, oblikovanje skupnih najboljših praks, organizacijo skupnega usposabljanja ter promocijo splošne podobe in prepoznavnosti agencij EU.

Oblikovana je bila delovna skupina institucij EU, da bi izluščili izkušnje iz uvedbe regulativnih agencij EU in ugotovili, kako lahko agencije najbolje prispevajo

v okviru prenovljenega institucionalnega okvira, ki je bil oblikovan z Lizbonsko pogodbo.

Vzporedno s tem je Evropska komisija začela horizontalno vrednotenje sistema agencij. O tem so v omrežju razpravljali in razmišljali o prihodnosti agencij, tj. o oblikovanju skupne vizije glede vodenja, učinkovitosti, upravljanja agencij ter njihovih odnosov v okviru sistema EU.

Na podlagi te ocene je bil na primer oblikovan načrt obveščanja, ki poudarja splošno vlogo in prispevek agencij k sistemu EU. To je na primer privedlo do oblikovanja medagencijske promocijske brošure. Vodje agencij so poleg tega na svojem zasedanju oktobra 2009 sprejeli listino o službah za notranjo revizijo (IAS), ki uradno ureja odnose med agencijami EU in IAS glede dejavnosti notranje revizije. Vodje agencij so tudi potrdili dokument o vzajemnih pričakovanih IAS, ki določa delovne postopke med IAS in agencijami EU.

Eden od konkretnih primerov medagencijskega sodelovanja je informacijska in komunikacijska mreža vodij agencij EU, ki ji je EFSA predsedovala leta 2009. Eden od mejnikov te mreže leta 2009 je bil sestanek z nekdanjo komisarko EU za komuniciranje Margot Wallström o delu agencij na področju komunikacij. Agencija je poleg tega oblikovala in razdelila kontaktni seznam zaposlenih v vseh agencijah, ki so odgovorni za spletne strani, nato pa je med njimi opravila primerjalno anketo, da bi ugotovila skupne vsebine, pri katerih je treba izboljšati znanje. Na podlagi teh informacij je EFSA nato organizirala po meri oblikovano delavnico usposabljanja za zaposlene v agencijah EU, ki so odgovorni za spletne strani, ki je ponudila tudi priložnosti za mreženje in forum za strokovne razprave in izmenjavo mnenj. V delavnici je sodelovalo 57 udeležencev in sodeč po povratnih informacijah je bila delavnica zelo uspešna.

Utrjevanje tesnejših vezi z lokalno skupnostjo agencije EFSA

Komunikacija s skupnostjo, v kateri ima agencija EFSA sedež in v kateri živijo njeni zaposleni, pomeni za agencijo poseben vidik lokalnega in regionalnega sodelovanja. Pomembno je, da javnost v Parmi ter lokalni in regionalni nosilci odločanja razumejo delo agencije EFSA, zato poskuša EFSA svojo podobo v lokalni skupnosti vsako leto izboljšati s posebnimi prireditvami. Agencija je leta 2009 v sodelovanju z lokalnimi oblastmi v spomin na Schumanov dan organizirala praznovanje „Festa dell'Europa“. Cilj je bil razvijanje lokalnega razumevanja agencije EFSA in spodbujanje ozaveščenosti o volitvah Evropskega parlamenta ter evropskega projekta na splošno. ■

Vedno večji dosežki agencije EFSA potrjujejo njeno uspešnost pri učinkoviti zasnovi ter vodenju sistemov in infrastrukturi, pri optimalni poenostavitvi njenih procesov, pri produktivnem razporejanju sredstev in pri uspešnem obvladovanju omejitev.

Tako kot v prejšnjih letih je agencija tudi leta 2009 pokazala, da se lahko dejansko hitro odziva na primere resnega ogrožanja varnosti živil. EFSA ostaja na podlagi izkušenj, ki jih je pridobila pri obravnavanju takih izrednih dogodkov in izvajanju simulacij kriznih situacij, še naprej pripravljena in pozorna. Uspešnosti in učinkovitosti agencije EFSA ne potrjuje le njeno reševanje perečih vprašanj, temveč tudi njeni stalni in vse večji dosežki.

V primeru krize ...

Simulacijo kriznih situacij sta leta 2009 sestavljali dve simulaciji, ki sta bili del sistemskega pristopa pripravljenosti na resno ogrožanje varnosti živil. Cilj prve simulacije je bil preizkus notranjih procesov agencije EFSA, izpopolnitev njene zmožljivosti, da zagotavlja hitro oceno tveganj, ter podpora pri objavi nasvetov z ustreznimi komunikacijskimi ukrepi. Druga simulacija je preizkusila sposobnost komunikacije in sodelovanje agencije z Evropsko komisijo in državami članicami v izrednih razmerah.

Ti dve simulaciji sta skupaj zajeli vse operacije in celoten potek delovanja, ki ga mora agencija opraviti – biti čim hitrejša in pri tem doseči viso-

6. ODZIVNOST, UČINKOVITOST IN USPEŠNOST

kokakovostne rezultate – da lahko uspešno rešuje krizno situacijo. Ti simulaciji sta bili uporabljeni tudi za preizkušanje priročnika EFSA za nujne primere, ki je bil dopolnjen na začetku leta 2009. Simulaciji sta bili za osebje agencije koristni pri učenju ter preizkušanju postopkov in infrastrukture, prispevali pa bosta tudi k boljšemu odzivu v primeru resnične krizne situacije.

Od teorije do prakse

Poleg simuliranih kriznih situacij se je morala EFSA lotiti tudi resničnih scenarijev, predvsem je morala zagotoviti nujne znanstvene nasvete glede prisotnosti nikotina v divjih gobah in tiskarskega črnila v žitnih kosmičih.

Laboratorij v Nemčiji je februarja 2009 odkril visoke stopnje 4-metilbenzofenona (snovi, ki se uporablja v tiskarskih črnilih za embalažo živil) v žitnih kosmičih. EFSA je zato od Evropske komisije prejela zahtevo za hitro svetovanje. V prvi oceni je agencija na podlagi podatkov držav članic zaključila, da kratkotrajno uživanje onesnaženih žitnih kosmičev ne bi smelo pomeniti tveganja za večino ljudi, da pa je za izvedbo celovite ocene tveganj, če bi se onesnaževanje živil s 4-metilbenzofenomom nadaljevalo, potreb-

nih več podatkov. Po tem izrednem dogodku je EFSA zadevo še naprej proučevala in na podlagi prejšnjega hitrega odziva posredovala dodatne nasvete. Agencija je ustanovila tudi delovno skupino za neplastične snovi v stiku z živili in sestavila kontaktni seznam strokovnjakov za znanstveno podporo.

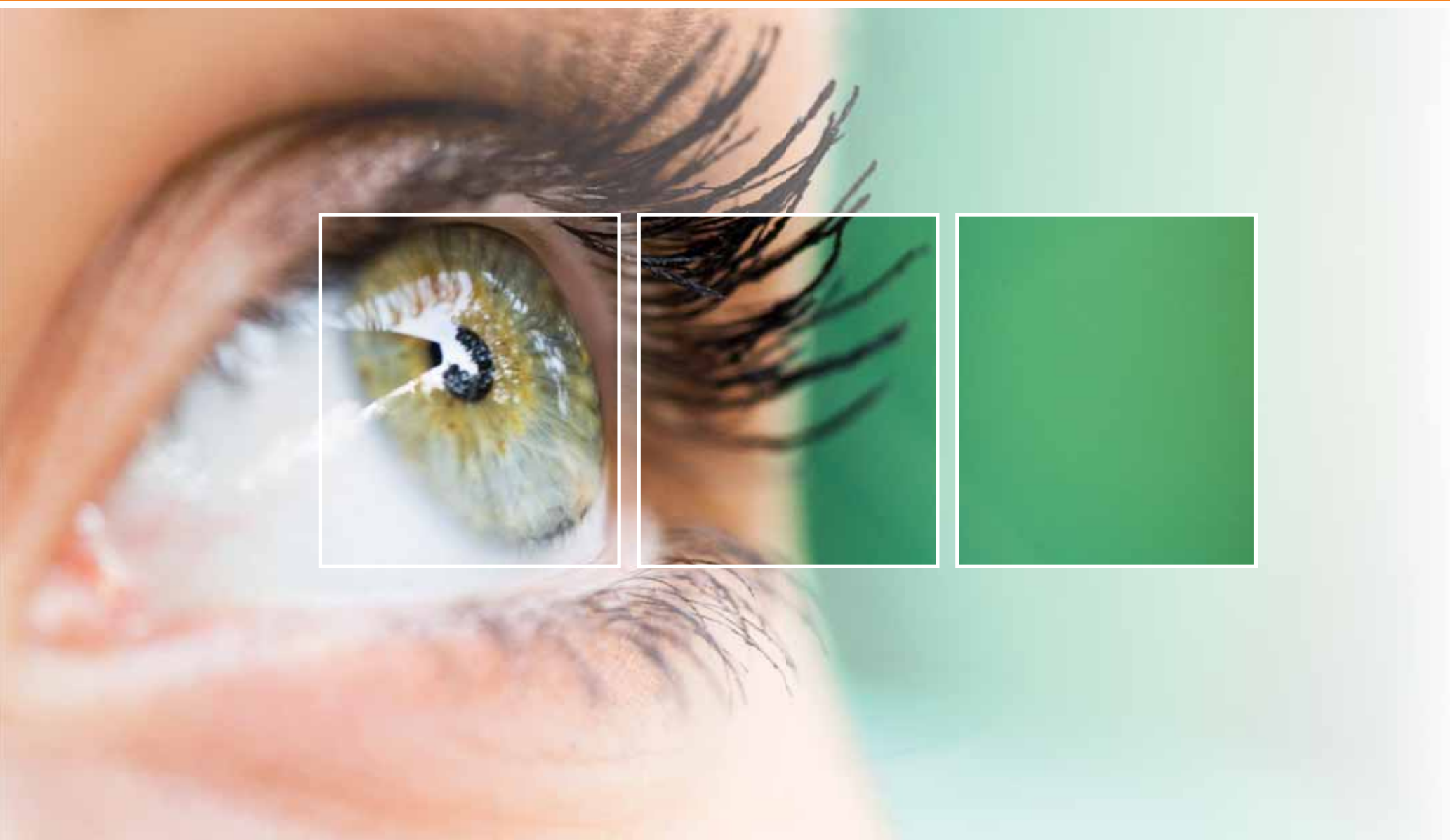
Leta 2009 je bil prav tako v Nemčiji odkrit nikotin v vzorcih jurčkov. Evropska komisija se je spet obrnila na EFSA in zahtevala mnenje, ali nikotin ogroža varnost. Zahtevek je bil prejet 27. aprila, rok za izjavo pa je bil deset dni pozneje – 7. maja. Agencija je prišla do zaključka, da odkriti ostanki dejansko pomenijo potencialno tveganje za zdravje potrošnikov. Na podlagi izjave EFSA so Evropska komisija in države članice določile smernice, ki zagotavljajo visoko raven varstva potrošnikov v EU. Določeni so bili program spremljanja inčasne referenčne vrednosti za ostanke v svežih in suhih gobah.

Agencija je v obeh nujnih primerih lahko hitro svetovala in preprečila nepotrebno zaskrbljenost javnosti.

Učinkovitost in uspešnost

Obseg znanstvenega dela agencije EFSA se je leta 2009 še naprej večal, pri čemer se je število nalogov za znanstveno svetovanje, predvsem s strani Evropske komisije, z 285 leta 2008 povečalo na 317 leta 2009. Temu ustrezno se je tudi precej povečalo število znanstvenih spoznanj: skupno 636 leta 2009 v primerjavi s 489 leta 2008, torej 30 % več. Boljšo učinkovitost je – skupaj s povečanjem virov, v zadnjih letih namenjenih enotam, ki obravnavajo vloge (enote ANS, CEF, FEEDAP, GSO, NDA in PRAPeR) – spremljalo precejšnje povečanje njihove produktivnosti, tako da je bilo leta 2009 sprejetih 435 mnenj, leta 2008 pa 165. Poleg tega je bilo v podporo svetom in za dodatno povečanje njihove zmogljivosti več dejavnosti oddanih v zunanje izvajanje prek pogodb in subvencij (glej tudi str. 12), povečalo pa se je tudi število zunanjih strokovnjakov, ki v delovnih skupinah pomagajo svetom. Agencija je poleg tega prek proaktivnih odnosov z mediji še naprej krepila ozaveščenost o svojem znanstvenem delu: 34 % mnenj, ki jih je izdala EFSA, je bilo leta 2009 medijsko podprtih s publikacijami v vseh jezikih EU, z devetnajstimi prireditvami po vsej Evropi in stalnimi izboljšavami uporabnosti in dostopnosti spletnega mesta EFSA. ■

III. POGLED V LETO 2010

Evropska agencija za varnost hrane je bila leta 2009 še naprej tesno vtkana v sistem varnosti živil v EU in je bila mednarodno vedno bolj prepoznavna. EFSA želi leta 2010 te dosežke še naprej krepiti z večjo zmogljivostjo za ocenjevanje tveganj v Evropi, povečanjem učinkovitosti svojih komunikacij in utrditvijo svoje privlačnosti za osebe in strokovnjake.

Leta 2010 se bo delovna obremenitev agencije EFSA še naprej povečevala, zlasti na področju odobritev. Z nadaljnimi poenostavitvami poteka dela bo produktivnost agencije EFSA dosegla predvidene rezultate okrog 900 znanstvenih spoznanj. Krepitev zmogljivosti za ocenjevanje tveganj v Evropi pomeni, da mora EFSA nacionalne agencije že v zgodnji fazi obveščati o svojih delovnih programih, da s tem olajša njihovo srednjeročno načrtovanje in določanje prednostnih nalog skupaj s Komisijo.

Naslednji pomemben projekt agencije leta 2010 je krepitev dejavnosti zbiranja podatkov po vsej EU. Cilj je dodatno izboljšati usklajenost podatkov po državah članicah, tako da bodo podatki bolj primerljivi. Tak primer je projekt „EU Menu“ – „Kaj je na jedilniku v Evropi?“ – s katerim naj bi uskladili zbiranje podatkov o porabi živil po Evropi.

EFSA bo ob upoštevanju vsega tega dela leta 2010 objavila svojo prvo znanstveno strategijo.

EFSA bo še naprej tesno sodelovala z državami članicami, zainteresiranimi stranmi in drugimi akterji v živilski verigi, s čimer bo zagotovila, da bodo varstvo potrošnikov in javno zdravje podpirali najtrdnješi razpoložljivi znanstveni dokazi in da bo EFSA ohranila svoj vpliv na razvoj metodologij ocenjevanja tveganj v Evropi in širše. V ta namen bo EFSA še naprej izvajala svoj strateški pristop do mednarodnih dejavnosti.

EFSA bo zdaj, ko delujeta Evropska komisija in Evropski parlament v novi sestavi, z njima vzpostavila še močnejše vezi. Temeljni cilj agencije ostaja krepitev verodostojnosti in zaupanja v EFSA ter sistem EU za varnost hrane z učinkovitim in skladnim obveščanjem o tveganjih med partnerji in zainteresiranimi stranmi.

EFSA bo revidirala tudi svojo strategijo komuniciranja, ki jo je prvič sprejela leta 2006, in upoštevala spremembe komunikacijskega okolja ter rast in razvoj organizacije. Cilj celotnega pristopa je nadaljevati tesno sodelovanje z mrežami nacionalnih agencij za varnost hrane in zainteresiranih strani ter

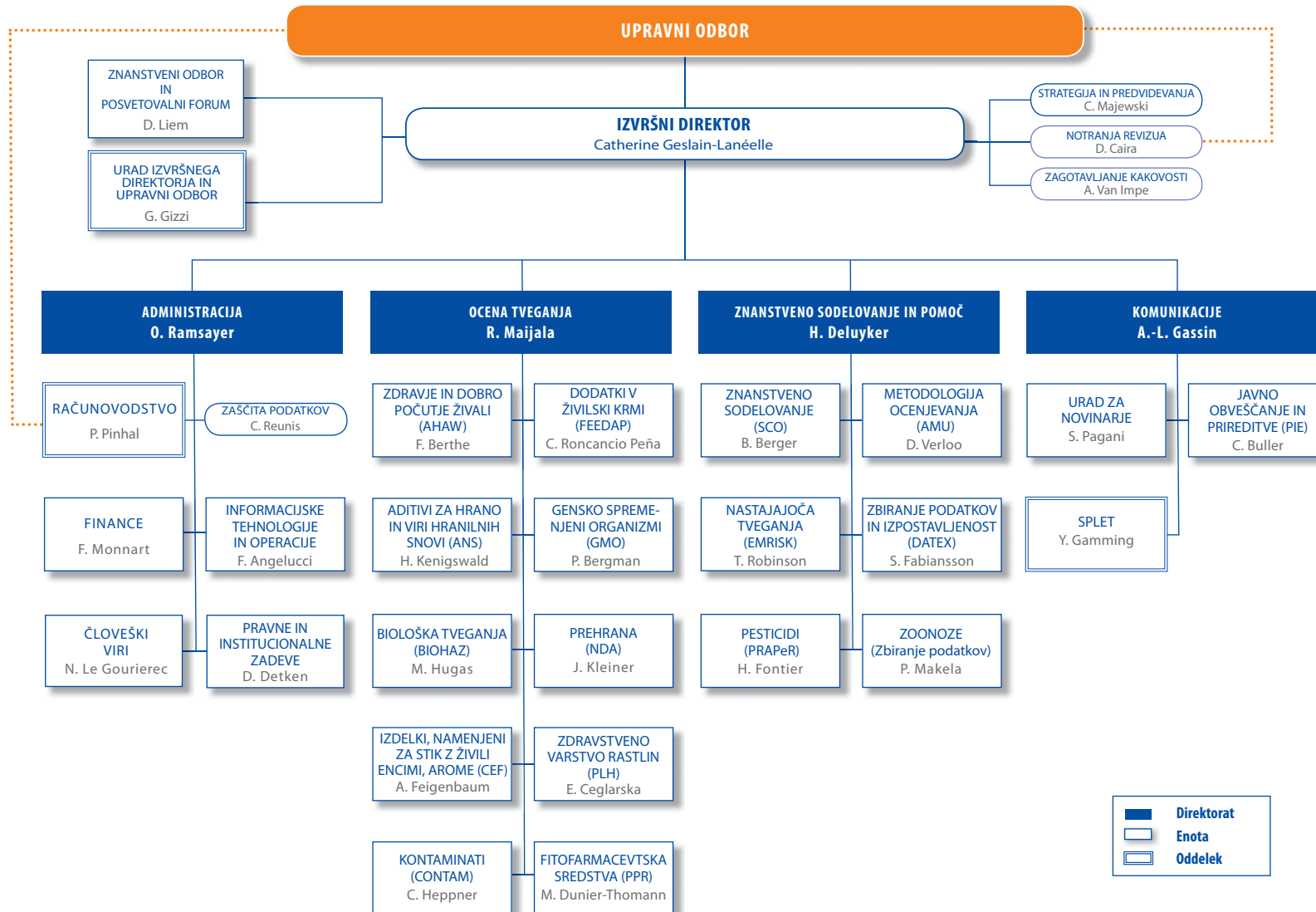
pri tem dodatno izboljšati enostavnost obveščanja in dodatno razširiti doseg javnosti. Revidirana strategija komuniciranja bo predložena v javno razpravo in naj bi bila do konca leta 2010 predložena upravnemu odboru v končno oceno.

EFSA bo leta 2010 še naprej krepila odnose z zainteresiranimi stranmi. V ta namen bo oblikovala progresivni delovni načrt, ki ga bo stalno dopolnjevala. Ta načrt bo zagotavljal pregled vseh dejavnosti in prireditev, organiziranih za zainteresirane strani in skupaj z njimi. Med temi so še več tehničnih sestankov z zainteresiranimi stranmi leta 2010, nova delovna skupina, ki bo predlagala, kako poleg sodelovanja v javnih razpravah in znanstvenih prireditvah agencije dodatno vključevati in krepiti sodelovanje zainteresiranih strani pri dejavnostih agencije, ter oblikovanje posvetovalnih skupin.

EFSA bo končno na podlagi napredka v zadnjih letih nadaljevala reševanje vedno večje delovne obremenitve, pri tem pa dodatno sodelovala s partnerji in zainteresiranimi stranmi na državni, evropski in mednarodni ravni. Tako bo EFSA pripravljena in sposobna ohranjati svojo vlogo pri zaščiti varnosti hrane in javnega zdravja v Evropi. ■

PRILOGA I – ORGANIZACIJSKA SHEMA

PRILOGA II – SEZNAM KRATIC

ADI	sprejemljiv dnevni vnos	FEEDAP	svet/enota za dodatke in izdelke ali snovi, ki se uporabljajo v živalski krmi
AFCWG	delovna skupina posvetovalnega foruma za obveščanje	GD	generalni direktorat (Evropska komisija)
AHAW	svet/enota za zdravje in dobro počutje živali	GD SANCO	Generalni direktorat za zdravje in potrošnike, GD za zdravje in potrošnike
AMR	protimikrobna odpornost	GS	gensko spremenjen
AMU	enota za metodologijo ocenjevanja	GSO	gensko spremenjeni organizmi
ANS	svet/enota za živilske aditive in hranilne vire, dodane živilom	HC	kanadsko ministrstvo za zdravje (Health Canada)
ARfD	akutni referenčni odmerek	IAS	službe za notranjo revizijo (Evropska komisija)
BIOHAZ	svet/enota za biološke dejavnike tveganja	INEX	sistem EFSA za notranji in zunanji pregled
BMD	primerjalni odmerek	JRC	Skupno raziskovalno središče
BPA	bisfenol A	MRL(s)	mejna(-e) vrednost(-i) ostankov
BSE	goveja spongiformna encefalopatija	MRSA	proti metilinu odporna bakterija <i>Staphylococcus Aureus</i>
CEF	svet/enota za snovi v stiku z živilo, encime, arome in pomožna tehnološka sredstva	NDA	svet/enota za dietetične izdelke, prehrano in alergije
CONTAM	svet/enota za onesnaževala v živilski verigi	PLH	svet/enota za zdravje rastlin
DATEX	enota za zbiranje podatkov in izpostavljenost	PPR	svet/enota za izdelke za varstvo rastlin in njihove ostanke
DRV	hranilna(-e) referenčna(-e) vrednost(-i)	PRA	analiza nevarnosti škodljivcev
ECDC	Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni	PRAPeR	enota za ocenjevanje tveganja zaradi pesticidov
ECHA	Evropska agencija za kemikalije	RA	direktorat za ocenjevanje tveganj
EFSA	Evropska agencija za varnost hrane	RASFF	sistem hitrega obveščanja za živila in krmo (Evropska komisija)
EMA	Evropska agencija za zdravila	SC	znanstveni odbor
EMRISK	enota za nastajajoča tveganja	SCA	direktorat za znanstveno sodelovanje in pomoč
ENVI	Odbor za okolje, javno zdravje in varnost hrane (Evropski parlament)	SCENIHR	znanstveni odbor za nastajajoča in novo ugotovljena zdravstvena tveganja (Evropska komisija)
EP	Evropski parlament	SCO	enota za znanstveno sodelovanje
ESCO	znanstveno sodelovanje EFSA	SZO	Svetovna zdravstvena organizacija
EU	Evropska unija	TSE	transmisivna spongiformna encefalopatija
FAO	Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo	ZDA	Združene države Amerike

PRILOGA III – MNENJA IN ZNANSTVENI DOKUMENTI EFSA LETA 2009

Znanstvena spoznanja EFSA leta 2009

Svet/enota	Mnenja znanstvenega odbora/svetov o vlogah	Splošna mnenja znanstvenega odbora/svetov	Izjave znanstvenega odbora/svetov	Navodila znanstvenega odbora/svetov	Izjave EFSA	Navodila EFSA	Ugotovitve strokovnega pregleda pesticidov	Obrazložena mnenja	Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	Zunanja poročila (*)
Znanstveni odbor (SC)	–	2	–	3	1	–	–	–	7	–
Zdravje in dobro počutje živali (AHAW)	–	15	1	1	–	–	–	–	2	7
Živilski aditivi in hranilni viri (ANS)	33	2	37	1	–	–	–	–	–	–
Biološki dejavniki tveganja (BIOHAZ)	2	16	2	–	2	–	–	–	–	–
Snovi v stiku z živali, encimi, arome (CEF)	78	3	–	2	1	–	–	–	2	–
Onesnaževala (CONTAM)	–	12	2	–	1	–	–	–	–	2
Krmni dodatki (FEEDAP)	36	3	–	1	–	1	–	–	–	1
Gensko spremenjeni organizmi (GMO)	17	9	1	–	1	–	–	–	16	–
Prehrana (NDA)	165	9	–	–	1	2	–	–	–	–
Zdravje rastlin (PLH)	–	2	1	1	–	–	–	–	–	10
Fitofarmacevtska sredstva (PPR)	–	8	–	–	–	1	–	–	5	1
Metodologija ocenjevanja (AMU)	–	–	–	–	–	–	–	–	1	2
Zbiranje podatkov in izpostavljenost (DATEX)	–	–	–	–	–	1	–	–	4	2
Nastajajoča tveganja (EMRISK)	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1
Pesticidi (PRAPeR)	–	–	–	–	1	–	28	76	1	–
Znanstveno sodelovanje (SCO)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Zoonoze (zbiranje podatkov)	–	–	–	–	–	–	–	–	14	5
Skupaj	331	81	44	9	8	5	28	76	54	33
Znanstvena spoznanja EFSA skupaj	636									

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Znanstveni odbor

Glavna naloga znanstvenega odbora je priprava znanstvenih nasvetov na področju novih in usklajenih pristopov za oceno tveganja pri živilih in krmi. Poleg tega strateško svetuje izvršni direktorici agencije EFSA.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Splošna mnenja znanstvenega odbora	2
Navodila znanstvenega odbora	3
Izjave EFSA	1
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	7

Znanstveni odbor je bil zaprosen za dodatne nasvete o posledicah kloniranja živali, pri čemer naj bi zlasti predstavil več podrobnosti o priporočilih, ki jih vsebuje mnenje o kloniranju živali, objavljeno leta 2008. Junija 2009 je bila objavljena izjava EFSA. Znanstveni odbor je bil prav tako zaprosen, da pripravi pisna navodila za varnostno oceno vlog za odobritev, ki vključujejo uporabo nanoznanosti in nanotehnologij pri živilih in krmi. Začela so se prizadevanja, da bi se, kolikor to omogoča trenutno znanje, zagotovila praktična priporočila za ocenjevanje tveganja uporabe nanotehnologij, ki je povezana z živilni. Navodila bodo dokončno oblikovana do poletja 2010. Svet za gensko spremenjene organizme (GMO) in svet za biološke dejavnike tve-

ganja (BIOHAZ) sta obravnavala pristope na področju protimikrobne odpornosti, ki je ena od horizontalnih dejavnosti agencije EFSA, pri čemer ju je podpiral predsednik znanstvenega odbora, ki je predsedoval skupni delovni skupini, kar zadeva to temo. Znanstveni odbor je sprejel dokument, ki se osredotoča na preglednost znanstvenih spoznanj agencije EFSA. Navedeni dokument obravnava splošna načela, ki naj bi se uporabljala pri identificiranju virov podatkov, merilih za vključevanje/izključevanje podatkov, zaupnosti podatkov, predpostavkah in negotovosti.

Znanstveni odbor in njegove delovne skupine so prispevali k razvoju, spodbujanju ter uporabi novih ter usklajenih pristopov in metodologij za ocenjevanje tveganja na področju varnosti živil in krme. Tako so se po javnem posvetovanju dokončno oblikovala pisna navodila o preglednosti pri ocenjevanju tveganja. Dokončana so bila še ena pisna navodila o uporabi pristopa primerjalnih odmerkov (*benchmark dose approach* – BMD) pri ocenjevanju tveganja; leta 2010 bo organizirana delavnica, s katero naj bi se okrepili strokovno znanje in izkušnje agen-

cije EFSA na tem področju ter zagotovilo, da bodo v vseh znanstvenih svetih uporabljali usklajen pristop. Objavljeno je bilo tudi mnenje o obstoječih pristopih za nadomestitev, zmanjšanje in izboljšavo preskusov na živalih pri ocenjevanju tveganja za živila in krmo. Dokončano je bilo navodilo za oceno varnosti rastlinskih pripravkov in iz njih pridobljenih pripravkov, pri čemer so bila upoštevana priporočila, ki jih je glede izbranih primerov pripravila delovna skupina ESCO (delovna skupina za znanstveno sodelovanje EFSA). Novembra 2009 je bila organizirana delavnica, na kateri se je zainteresiranim stranem in državam članicam predstavilo delo agencije EFSA ter razpravljalo o morebitnem nadaljnjem delovanju na tem področju. Trenutno potekajo prizadevanja, da bi se pri ocenah tveganja, ki jih izvaja EFSA, razširila uporaba koncepta mejne vrednosti zaskrbljenosti zaradi toksikoloških lastnosti. Mnenje o oceni tveganja in koristi v zvezi z živilni bo dokončno izoblikovano leta 2010 po javnem posvetovanju. Za pripravo komentarja in priporočil o strategijah preskušanja genotoksičnosti na področju dejavnosti agencije EFSA je bila ustanovljena nova delovna skupina.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Zdravje in dobro počutje živali

Svet za zdravje in dobro počutje živali (svet AHAW) zagotavlja neodvisne znanstvene nasvete o vseh vidikih bolezni in dobrega počutja živali. Ukvarja se predvsem z živalmi za proizvodnjo hrane, vključno z ribami.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Splošna mnenja	15
Izjave sveta AHAW	1
Navodila sveta AHAW	1
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	2
Zunanja poročila (*)	7

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Svet AHAW je sprejel 13 znanstvenih mnenj o vprašanih dobrega počutja živali, ki so zajemala dobro počutje krav molznic, omamljanje in usmrnitev ribjih vrst, splošne pristope na področju dobrega počutja rib in koncept čutenja pri ribah. Poleg tega je bila sprejeta izjava o raziskovalnih potrebah za dobro počutje gojenih rib. Sprejeta so bila znanstvena mnenja o bakteriji *Brucella suis* pri prašičih in o epizootski hemoragični bolezni. V sodelovanju z več drugimi enotami je bilo dokončano notranje znanstveno poročilo o novi pandemski gripi (H1N1) kot prvi odziv pripravljenosti. Na podlagi člena 36 so bila

dokončno oblikovana zunanja poročila o tuberkulozi pri prostoživečih živalih v EU, krimsko-kongoški hemoragični mrzlici, epizootski hemoragični bolezni, virusu, ki povzroča virusno hemoragično septikemijo, *Bonamia* spp. in smernicah za ocenjevanje tveganja glede dobrega počutja živali pri transportu. Objavljena sta bila dva poziva na podlagi člena 36, in sicer v zvezi s smernicami za ocenjevanje tveganja glede dobrega počutja živali (vzreja živali in upravljanje) ter vplivom genetskega izbora pri rejnih živalih na zdravje in dobro počutje živali. Organiziran je bil tehnični sestanek o genetskem izboru pri reji pitovnih piščancev, na katerem se je z zainteresiranimi stranmi (nevladnimi organizacijami, industrijo, združenji kmetovalcev in strokovnjaki iz držav članic) razpravljalo o virih in razpoložljivosti podatkov ter pristopih k oceni tveganja. Cilj je bil podpreti nalogo v zvezi z vidiki genetskega izbora pri pitovnih piščancih, povezanimi z zdravjem in dobrim počutjem. Poleg tega je bil za to nalogo objavljen javni poziv za predložitev podatkov.

Sprejeta so bila pisna navodila o dobri praksi pri znanstvenem ocenjevanju na področju zdravja živali na podlagi modeliranja. Maja je potekal sestanek posebnega posvetovalnega foruma o zdravju in dobrem počutju živali, na katerem se je razpravljalo o temah skupnega interesa, in predlagano je bilo, da bi za spodbujanje tesnejšega sodelovanja med državami članicami in agencijo EFSA tak sestanek pripravili še enkrat. Objavljeno je bilo tehnično poročilo, v katerem so predstavljeni rezultati raziskave enote AHAW o organizaciji, pristopu in postopkih, ki se uporabljajo pri ocenjevanju tveganja glede zdravja in dobrega počutja živali v državah članicah. Delo v zvezi z razvojem metodologij ocenjevanja tveganja se bo nadaljevalo, vključno s projektom na podlagi člena 36 v zvezi z ocenami tveganja pri uvozu blaga.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Živilski aditivi in hranilni viri, dodani živilom

Svet za živilske aditive in hranilne vire, dodane živilom (svet ANS), se ukvarja z vprašanji varnosti uporabe živilskih aditivov, hranilnih virov in drugih snovi, ki so namenoma dodane živilom (arome in encimi so obravnavani na strani 46).

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Mnenja sveta ANS o vlogah	33
Splošna mnenja sveta ANS	2
Izjave sveta ANS	37
Navodila sveta ANS	1

Svet ANS je sprejel skupno 72 znanstvenih mnenj in izjav k 157 vlogam za pridobitev dovoljenja. Za dokončno izvedbo vrednotenja hranilnih virov je bilo sprejetih 23 znanstvenih mnenj in 36 znanstvenih izjav k 144 vlogam za pridobitev dovoljenja. Ocenjevanje tveganja pri drugih živilskih aditivih (npr. ocenjevanje novih živilskih aditivov in ponovno ocenjevanje živilskih barvil) se je nadaljevalo, svet pa je sprejel 12 znanstvenih mnenj (10 mnenj o vlogah in dve splošni mnenji) in eno izjavo na tem področju. Maja 2009 sta bili dokončno izoblikovani dve pogodbi, ki sta bili objavljeni leta 2008 za pripravo predhodnih dokumentov za vrednotenje hranilnih virov za dodatke k prehrani. Podpisane so bile štiri

nove pogodbe za podporo trenutnim in prihodnjim nalogam v zvezi s ponovnim ocenjevanjem aditivov. S sekretariatom Skupnega strokovnega odbora FAO/SZO za aditive v živilih (JECFA) je bil organiziran sestanek, na katerem se je razpravljalo o sodelovanju.

Za zbiranje podatkov za ponovno ocenjevanje različnih živilskih aditivov, ki spadajo v funkcionalne razrede konzervansov, antioksidantov, emulgatorjev, stabilizatorjev, sredstev za želiranje in voskov, so bili objavljeni trije javni pozivi za podatke.

Svet ANS je sprejel izjavo o zahtevah za podatke pri vlogah za odobritev živilskih aditivov, s čimer naj bi

se zagotovila podlaga za prihodnjo pripravo navodil za vloge za odobritev živilskih aditivov. Maja je bila dokončno oblikovana pogodba javnega naročila za pridobivanje pripomb glede obstoječih navodil za vloge za odobritev živilskih aditivov ter predlogov za nadaljnji razvoj posodobljenih navodil. Za pisno mnenje o obstoječih navodilih so bile zaprosene tudi zainteresirane strani. Načrtuje se priprava novih navodil za vloge za odobritev živilskih aditivov.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Biološki dejavniki tveganja, vključno s TSE

Svet EFSA za biološke dejavnike tveganja (svet BIOHAZ) obravnava biološke dejavnike tveganja v zvezi z varnostjo hrane, okužbami s hrano, transmisivno spongiformno encefalopatijo (TSE), mikrobiologijo živil, higieno živil in s tem povezanimi vprašanji ravnanja z odpadki.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Mnenja sveta BIOHAZ o vlogah	2
Splošna mnenja sveta BIOHAZ	16
Izjave sveta BIOHAZ	2
Izjave EFSA	2

Svet BIOHAZ je leta 2009 sprejel skupno 24 znanstvenih mnenj in poročil. V sodelovanju z agencijo EMEA, centrom ECDC in odborom SCENIHR je bilo izdano skupno mnenje o protimikrobni odpornosti (AMR), v sodelovanju z ECDC in EMEA pa skupno znanstveno poročilo o proti metilicinu odporni bakteriji *Staphylococcus aureus* (MRSA). Poleg tega je svet BIOHAZ sprejel mnenje o MRSA pri živalih in v živilih ter s svetom GMO izdal skupno mnenje o uporabi genov, ki povzročajo protimikrobno odpornost, kot označevalcev v gensko spremenjenih rastlinah. Druga mnenja so pokrivala naslednje teme: uporaba bakteriofagov v proizvodnji živil; dobro počutje krav molznic z vidika varnosti hrane;

bakterija *Campylobacter*; odpornost proti BSE pri kozah; BSE v črevesni steni pri govedu; tveganje za zdravje ljudi in živali, povezano z revizijo režima spremljanja BSE v nekaterih državah članicah; ter tri mnenja o živalskih stranskih proizvodih. Leta 2009 je bil dokončan prvi v celoti kvantitativen model ocenjevanja mikrobiološkega tveganja (QMRA) za bakterijo *Salmonella* pri prašičih. Model deluje na ravni celotne EU in je financiran na podlagi člena 36.

Izvedena je bila delavnica, na kateri so sodelovali strokovnjaki in zainteresirane strani, svet BIOHAZ pa bo svoje mnenje na podlagi poročila podal leta 2010. Potekali so tudi sestanki z zastopniki inte-

resov Evropskega združenja za trgovino z živino in mesom (*European Livestock and Meat Trading Union* – UECEBV) in Evropskega združenja predelovalcev živalske maščobe (*European Fat Processors and Renderers Association* – EFPRA). Zaključen je bil projekt o usodi *Salmonella* spp. v trupih pitovnih piščancev, ki so ga izvajali zunanji izvajalci.

Junija in oktobra 2009 sta bila izvedena sestanka mreže za ocenjevanje mikrobiološkega tveganja oziroma mreže BSE-TSE. Sprejeto je bilo mnenje o vzdrževanju seznama mikroorganizmov, za katere velja kvalificirana domneva o varnosti (QPS).

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Snovi v stiku z živili, encimi, arome in pomožna tehnološka sredstva

Svet za snovi v stiku z živili, encime, arome in pomožna tehnološka sredstva (svet CEF) obravnava vprašanja v zvezi z varnostjo uporabe snovi v stiku z živili, encimov, arom in pomožnih tehnoloških sredstev ter vprašanja v zvezi z varnostjo procesov.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Mnenja sveta CEF o vlogah	78
Splošna mnenja sveta CEF	3
Navodila sveta CEF	2
Izjave EFSA	1
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	2

Svet CEF je sprejel skupno 78 mnenj, od katerih jih je 38 obravnavalo 300 aromatičnih snovi, 29 pa snovi, ki se uporabljajo za proizvodnjo snovi v stiku z živili. Poleg tega je sprejel skupno 11 mnenj o aromah dima. Izdan je bil nujen nasvet v obliki izjave EFSA o možnih tveganjih, povezanih s 4-benzofenonom in hidroksibenzofenonom, ki izvirata iz snovi v stiku z živili. Skupno je bilo organiziranih osem sestankov z zainteresiranimi stranmi (industrijo, potrošniškimi organizacijami in Komisijo). Za podporo stalnemu ocenjevanju 2 600 aromatičnih snovi na trgu sta bili

sklenjeni dve pogodbeni naročili, dve novi pogodbeni naročili pa sta bili dodeljeni za pripravljalno delo na področju snovi v stiku z živili.

Svet CEF je sprejel smernice za ocenjevanje aktivne in pametne embalaže ter ocenjevanje živilskih encimov. V zvezi s tremi pisnimi navodili o encimih, aktivni in pametni embalaži ter aromah so bila opravljena javna posvetovanja. Organiziranih je bilo osem sestankov z industrijo, na katerih so bile obravnavane in pojasnjene zahteve, določene v pisnih

navodilih za ocenjevanje encimov. Poleg tega so bila sprejeta mnenja o pojasnitvi meje varnosti, ki se uporablja pri vrednotenju arom dima in ocenjevanju arom dima z vidika izpostavljenosti v prehrani. Opravljena je bila ocena varnosti ekstrakcijskega topila dimetiletra.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Onesnaževala v živilski verigi

Svet za onesnaževala v živilski verigi (svet CONTAM) je odgovoren za vprašanja o onesnaževalih v živilski in krmni verigi ter nezaželenih snoveh, kot so naravne strupene snovi, mikotoksini in ostanki nedovoljenih snovi, ki jih drugi znanstveni sveti ne pokrivajo.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Splošna mnenja sveta CONTAM	12
Izjave sveta CONTAM	2
Izjave EFSA	1
Zunanja poročila (*)	2

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Svet CONTAM je sprejel 14 znanstvenih spoznanj (12 mnenj in dve izjavi). V treh mnenjih je obravnaval vpliv kovin, kot so kadmij, arzen in uran. Poleg tega je bilo dokončanih pet mnenj o reguliranih toksinih v morskih sadežih. Svet je objavil izjavo, ki obravnava vpliv obdelave na toksine v morskih sadežih, ter izjavo o učinkih aflatoksinov v drevesnih oreščkih, razen mandljev, lešnikov in pistacij, na javno zdravje. Dokončano je bilo ocenjevanje tveganj, ki jih za zdravje živali predstavljajo naravne rastlinske strupene snovi, prisotne v živalski krmni (dve mnenji). Na zahtevo Komisije je svet CONTAM ovrednotil merila in varnost snovi, ki se prevažajo kot tovor

v ladijskih zabojnikih, ki se nato uporabijo za pošiljanje jedilnih maščob in olj v EU (dve mnenji).

Poleg tega je svet CONTAM v sodelovanju z enotama DATEX in PRAPeR pripravil hiter nasvet o nikotinu v divjih gobah, kar je Komisiji omogočilo sprejeti pravočasne ukrepe za zaščito javnega zdravja. V okviru projekta na podlagi člena 36 je bila uspešno oblikovana zbirka podatkov o veterinarskih zdravilih, ki se uporabljajo v tretjih državah. Zbirka olajšuje proaktiven pristop k pripravi za prihodnje zahteve glede mejnih vrednosti ostankov farmakološko aktivnih snovi v živilih živalskega izvora. Za lažje

ocenjevanje tveganja v prihodnosti je bil v okviru projekta na podlagi člena 36 pripravljen referenčni dokument, ki povzema informacije v zvezi z analizo, navzočnostjo in toksikologijo osmih mikotoksinov in naravnih rastlinskih proizvodov.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Dodatki in izdelki ali snovi, ki se uporabljajo v živalski krmi

Svet EFSA za dodatke in izdelke ali snovi, ki se uporabljajo v živalski krmi (svet FEEDAP), zagotavlja neodvisne znanstvene nasvete o varnosti in/ali učinkovitosti dodatkov in izdelkov ali snovi, ki se uporabljajo v živalski krmi.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Mnenja sveta FEEDAP o vlogah	36
Splošna mnenja sveta FEEDAP	3
Navodila sveta FEEDAP	1
Navodila EFSA	1
Zunanja poročila (*)	1

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Svet FEEDAP je sprejel skupno 36 mnenj v okviru Uredbe (ES) št. 1831/2003, od tega 22 mnenj glede novih izdelkov ali razširitve uporabe dovoljenih izdelkov, eno mnenje glede ponovnega ocenjevanja, tri mnenja o novi uporabi in ponovnem ocenjevanju, dve mnenji o spremembi pogojev dovoljenja za dovoljeni izdelek, eno mnenje o nujnem dovoljenju ter sedem zahtevkov za ovrednotenje dodatnih informacij, ki so jih po nedokončnih mnenjih predložili vložniki. Sprejeto je bilo tudi naslednje: tretji del mnenja o kartenoidih v zvezi z rumenimi kartenoidi, mnenje o raktopaminu in mnenje o uporabi kobaltovih spojin kot dodatkov v prehrani

živali. S panožnimi združenji/vložniki je potekalo devet strokovnih obravnav, na katerih se je razpravljalo o zadevah v zvezi z vlogami. Za pripravo dela na področju ponovnega ocenjevanja vseh obstoječih krmnih dodatkov v skladu s členom 10 Uredbe (ES) št. 1831/2003 je bilo organiziranih pet sestankov z državami članicami, Komisijo in referenčnim laboratorijem Skupnosti. Poleg tega je bilo leta 2009 posodobljeno upravno navodilo za vložnike glede predložitve vlog za izdajo dovoljenja za krmne dodatke. Da bi izboljšali upravljanje, razširjanje, arhiviranje in ocenjevanje podatkov v vlogah, je bil v sodelovanju z enoto agencije EFSA za IT-operacije (ITOP) sprožen postopek naročila za pregled sistemov za elektronsko pošiljanje dokumentacije. Za pripravo serije monografij o biološki vlogi 27 slednih in ultraslednih elementov, njihovi vsebnosti v krmi in zahtevah glede njih v prehrani živali je bila dodeljena subvencija na podlagi člena 36.

Svet FEEDAP je dokončno izoblikoval pisna tehnična navodila za senzorične dodatke, ki dopolnjujejo sklop pisnih navodil za vložnike glede priprave

in predložitve vlog. Svet je prejel zunanje poročilo o projektu, ki se je izvajal na podlagi člena 36 ter je obravnaval sredstva, ki razstrupljajo mikotoksine in se uporabljajo kot krmni dodatki. Svet bo poročilo uporabil pri pripravi pisnih navodil. Dodeljena je bila subvencija na podlagi člena 36 za pripravo poročila za zbiranje ter sintetiziranje znanstvenih podatkov in informacij o zmožnosti mikroorganizmov in encimov, ki se uporabljajo v živilih in krmi, da povzročijo preobčutljivost pri vdihavanju. Končno poročilo o projektu javnih naročil za predhodno oceno vpliva cinka in bakra, ki se uporabljata v prehrani živali, bo predvidoma pripravljeno januarja 2010.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Gensko spremenjeni organizmi

Svet za gensko spremenjene organizme (svet GMO) izvaja ocene tveganja v zvezi z vlogami za odobritev gensko spremenjenih živil in krme, zagotavlja znanstveno svetovanje kot odgovor na priložnostne zahtevke odgovornih za obvladovanje tveganja in opredeljuje znanstvena vprašanja, ki zahtevajo dodatno pozornost.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Mnenja sveta GMO o vlogah	17
Splošna mnenja sveta GMO	9
Izjave znanstvenega odbora/svetov	1
Izjave EFSA	1
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	16

Svet GMO je sprejel 17 znanstvenih mnenj, ki zajemajo 21 vlog za pridobitev dovoljenja. EFSA je objavila 12 tehničnih poročil v zvezi z vlogami za pridobitev dovoljenja („skupna mnenja“), ki poleg znanstvenega mnenja vsebujejo tudi pripombe držav članic in druge dokumente, predvidene v zadevni uredbi. Skupno 14 od sprejetih znanstvenih mnenj je obravnavalo vloge za odobritev vstopa gensko spremenjenih rastlin na trg na podlagi Uredbe (ES) št. 1829/2003, medtem ko so bila tri mnenja sprejeta skupaj s svetom FEEDAP (na podlagi Uredbe (ES) št. 1831/2003). Skupno je bilo

sprejetih osem splošnih mnenj, od tega tri v zvezi z vrednotenjem informacij, predloženih v podporo zaščitnim klavzulam, na katere se sklicujejo države članice (člen 23 Direktive 2001/18/ES), dve v zvezi z zahtevkom Evropske komisije glede ocene varnosti genov, označevalcev odpornosti proti antibiotikom, in tri mnenja o zahtevkih za znanstveno svetovanje glede predhodno sprejetih mnenj o vlogah.

EFSA je leta 2009 z namenom razprave o vlogah za odobritev organizirala štiri sestanke s strokovnjaki iz držav članic, tri sestanke z vložniki in enega z nevladnimi organizacijami.

Svet GMO je sprejel osnutka znanstvenih mnenj o navodilih za statistično analizo podatkov, pridobljenih za primerjalno oceno varnosti hrane, in o navodilih glede ocenjevanja tveganja pri gensko spremenjenih rastlinah, ki niso namenjene prehrani ljudi ali živali. O obeh mnenjih se je razpravljalo na javnem posvetovanju, pripombe, ki so jih podali udeleženci, pa so bile vključene v sprejetih različicah. Svet GMO je sprejel osnutek pisnih navodil za vlo-

žnike glede alergenosti gensko spremenjenih rastlin in gensko spremenjenih mikroorganizmov; decembra 2009 se je začelo javno posvetovanje, končni dokument pa bo predvidoma sprejet leta 2010. V procesu oblikovanja navodil so bili izvedeni sestanki s strokovnjaki iz držav članic (2), z vložniki (1) in s tretjimi stranmi (2). Poleg tega je septembra 2009 v Bruslju potekala konferenca o ocenjevanju tveganja gensko spremenjenih organizmov za zdravje ljudi in živali ter okolje, na kateri je sodelovalo 150 ključnih akterjev iz Evrope in od drugod. Da bi podprli delo sveta GMO pri oblikovanju navodil za ocenjevanje tveganja pri gensko spremenjenih živalih, so bili podpisani trije projekti zunanjega izvajanja.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Dietetični izdelki, prehrana in alergije

Svet NDA obravnava vprašanja v zvezi s prehrano ljudi, dietetičnimi izdelki in alergijami na živila. Svetuje tudi o področjih, povezanih s tem, kot so nova živila, prehranska priporočila za hranila in energijska vrednost ter uredba EU o prehranskih in zdravstvenih trditvah na živilih.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Mnenja sveta NDA o vlogah	165
Splošna mnenja sveta NDA	9
Izjave EFSA	1
Navodila EFSA	2

Svet NDA je leta 2009 sprejel 174 mnenj, od katerih se jih je večina (125) nanašala na 937 trditev o učinku iz člena 13(1). Sprejetih je bilo 24 mnenj o trditvah v zvezi z otroki in zmanjševanju tveganj ter 10 mnenj o trditvah, ki temeljijo na novih znanstvenih dokazih in/ali pravno zaščitenih podatkih. V okviru postopka za odobritev zdravstvenih trditev je svet NDA sprejel tudi mnenje o pogojih uporabe zdravstvenih trditev o esencialnih maščobnih kislinah ter mnenje o rastlinskih sterolih in stanolih. Na področju ocenjevanja varnosti novih živil je svet NDA sprejel pet mnenj k petim vlogam za odobritev. Poleg tega je sprejel mnenja o primerni starosti za uvedbo dopolnilnega hranjenja pri majhnih otrocih in o morebitni opustitvi obveznosti označevanja za beta

amilaze ječmena. V zvezi s hranilnimi referenčnimi vrednostmi je svet NDA začel javna posvetovanja o osnutkih svojih mnenj o maščobah in ogljikovih hidratih ter organiziral sestanek strokovnjakov z državami članicami, na katerem se je razpravljalo o navedenih mnenjih ter o osnutkih mnenj o prehranskih smernicah, vezanih na prehranski vzorec, splošnih načelih za določanje in uporabo hranilnih referenčnih vrednosti ter hranilnih referenčnih vrednostih za vodo. Sprejete so bile revidirane različice navedenih dokumentov, ki vključujejo prejete povratne informacije. Prav tako je bil sprejet nasvet o označevanju referenčnih vrednosti za vnos izbranih prehranskih elementov. Glede na izkušnje, pridobljene pri obravnavanju vlog za odobritev zdravstvenih trditev, je EFSA vložnikom zagotovila dodatne nasvete v obliki dokumenta z odgovori na pogosta vprašanja. Osutek navedenega dokumenta je bil obravnavan v okviru javnega posvetovanja in na sestanku z vložniki, preden je bil dokončno izoblikovan kot tehnično poročilo EFSA. Pripombe, prejete med javnim posvetovanjem in sestankom, so bile objavljene skupaj s povzetkom

postopka, po katerem so bile upoštevane. EFSA je prav tako pripravila sestanek z državami članicami in Komisijo, na katerem jih je seznanila z najnovejšimi informacijami o ocenjevanju zdravstvenih trditev iz člena 13(1). V ta namen je bil pripravljen osutek informativnega dokumenta, ki je bil posodobljen in objavljen po sestanku kot tehnično poročilo EFSA. V zunanje izvajanje je bil oddan projekt v zvezi z opisom lastnosti probiotikov v okviru ocenjevanja zdravstvenih trditev.

V zvezi z bližajočo se revizijo uredbe o novih živilih je bil organiziran znanstveni posvet, da bi od zainteresiranih strani pridobili prva izhodišča za pripravo revidiranih znanstvenih in tehničnih navodil za vložnike glede priprave vlog za odobritev novih živil.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Zdravje rastlin

Svet EFSA za zdravje rastlin (svet PLH) zagotavlja znanstvene nasvete o tveganjih zaradi škodljivcev, ki lahko škodujejo rastlinam, rastlinskim proizvodom ali biotski raznovrstnosti v EU.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Splošna mnenja sveta PLH	2
Izjave sveta PLH	1
Navodila sveta PLH	1
Zunanja poročila (*)	10

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Svet PLH je leta 2009 sprejel štiri znanstvena spoznanja, vključno z mnenji o zanesljivosti in učinkovitosti predlagane metode za obdelavo lesnih oblancev, na katerih se je razmnožila borova ogorčica (*Bursaphelenchus xylophilus*), ter o vrednotenju analize nevarnosti škodljivcev (PRA), ki jo je glede hrastovega sprevodnega prelca (*Thaumetopoea processionea*) opravilo Združeno kraljestvo. Poleg tega je svet kot nujen odgovor pripravil izjavo o predlogu postopka obdelave rastlin jagod z ohlajevanjem, s katerim naj bi se iz pošiljk iz ZDA v EU odstranil tobakov ščitkar (*Bemisia tabaci*). Izdano je bilo tudi navodilo za vrednotenje ocen nevarnosti škodljivcev, ki jih zaradi fitosanitarnih ukrepov izvedejo tretje strani.

Svet PLH je sprejel pisna navodila za vrednotenje ocen nevarnosti škodljivcev, ki jih izvedejo tretje strani, da bi upravičile fitosanitarne ukrepe na podlagi Direktive Sveta 2000/29/ES. Oktobra je potekal drugi sestanek posebnega posvetovalnega foruma o zdravju rastlin, na dnevnem redu pa so bili med drugim zahteve za podatke, nastajajoča tveganja in stalni nadzor škodljivih organizmov. Na podlagi sodelovanja s Skupnim raziskovalnim središčem (JRC) pri pripravi modelov, ki se uporabljajo za napovedovanje nastopanja in širjenja škodljivih organizmov, je bil uveden ClimPest, okvir za modeliranje klimatskih pogojev, ugodnih za škodljivce. Dokončan je bil projekt na podlagi člena 36 v zvezi s sezna-

mom virov podatkov za ocene nevarnosti škodljivcev (PRASSIS) in podpisan poziv na podlagi člena 36 za primerjalni pristop pri študijah primera za ocene nevarnosti škodljivcev. Konec leta 2009 je bil dogovorjen in podpisan obnovljen sodelovalni projekt z Agricastom in JRC (Ispra). Svet je potrdil pisna navodila o usklajenem okviru za ocenjevanje nevarnosti organizmov, škodljivih za rastline in rastlinske proizvode, pripombe, prejete v okviru javnega posvetovanja, pa so bile vključene v dokument, katerega sprejetje in objava sta predvidena leta 2010.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Izdelki za varstvo rastlin in njihovi ostanki

Svet PPR zagotavlja neodvisne znanstvene nasvete o ocenjevanju tveganja izdelkov za varstvo rastlin (na splošno znanih kot pesticidi) in njihovih ostankov, pri čemer obravnava tveganja za uporabnika/delavca, potrošnika in okolje.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Splošna mnenja sveta PPR	8
Navodila EFSA	1
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	5
Zunanja poročila (*)	1

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Svet PPR je sprejel eno mnenje o oceni kumulativne izpostavljenosti triazolnim fungicidom in šest mnenj o posodobitvi prilog II in III Direktive 91/414 EGS. Mnenja o možnih ciljih glede zaščite in o razvoju ekoregij bodo predvidoma objavljena v prvi polovici leta 2010.

Svet PPR je sprejel mnenje o oceni izpostavljenosti v tleh. Mnenje se nanaša na pisna navodila o obstojnosti pesticidov v tleh, ki so v postopku oblikovanja. Decembra je skupna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov držav članic, Evropske komisije in

agencije EFSA, objavila pisna navodila o ocenjevanju tveganja za ptice in sesalce.

Poročila, pripravljena s subvencijami na podlagi člena 36, so bila uporabljena v pripravljalnem delu za izdelavo pisnih navodil o emisijah iz sistemov varovanih pridelkov (npr. rastlinjakov), ki bodo predvidoma objavljena leta 2010, in pisnih navodil o izpostavljenosti delavcev, predelovalcev, drugih prisotnih oseb in prebivalcev ter za mnenje o vzpostavitvi splošnih ocenjevalnih skupin za aktivne snovi za ocenjevanje kumulativnega tveganja in vrednotenje toksikološke relevantnosti metabolitov pesticidov.

Podpisana je bila pogodba o zunanjem izvajanju pripravljalnega dela za izdelavo navodila o dermalni

absorpciji. Na podlagi pogodb s Skupnim raziskovalnim središčem so bila pripravljena pisna navodila za načela vrednotenja toksikološkega bremena metabolitov, za razkrojne in reakcijske produkte pesticidov v živilskem blagu ter za obstojnost v tleh (objavljena bodo v prvi polovici leta 2010). Enota PPR je maja v Skupnem raziskovalnem središču (Ispra) in novembra v Parmi za zainteresirane strani organizirala dve delavnici o „usodi“ pesticidov, na katerih je sodelovalo 70 oziroma 60 udeležencev. Leta 2010 se bo nadaljevalo delo v zvezi s posodobitvijo obeh obstoječih pisnih navodil o toksikologiji okolja (kopenskega in vodnega).

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Metodologija ocenjevanja

Enota za metodologijo ocenjevanja (AMU) zagotavlja tehnično podporo na področju statistike, modeliranja, upravljanja podatkov in ocenjevanja tveganj. Predvsem prispeva k razvoju in uporabi novih ali preoblikovanih pristopov za oceno tveganja na področju varnosti živil in krme.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	1
Zunanja poročila (*)	2

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

AMU je zagotovila znanstveno podporo za mnenja svetov CONTAM, PLH, AHAW, BIOHAZ in GMO ter znanstvenega odbora. To je vključevalo podporo pri upravljanju podatkov za mnenja sveta BIOHAZ, epidemiološko in statistično analizo za BIOHAZ, CONTAM in PLH ter sistematične preglede literature z metaanalizami. Primer metaanalize je tehnično poročilo „Metaanaliza razmerja odmerka-učinek kadmija za primerjalno ocenjevanje odmerka“, ki je bil vključen v mnenje sveta CONTAM o kadmiju.

Decembra je AMU ob podpori delovne skupine zunanjih strokovnjakov izdala pisno navodilo o uporabi sistematične metodologije pregleda pri ocenah varnosti živil in krme. Preizkušeno bo na delavnici, namenjeni strokovnjakom in osebju EFSA, ki bo potekala februarja 2010. V Evropi in ZDA že vse od

leta 2003 obstajajo poročila o veliki umrljivosti čebel v panjih. Leta 2006 se je izraz motnja izginjanja kolonij (CCD) prvič uporabil za opis pojava, za katerega je značilno hitro izginjanje odraslih čebel iz kolonij. Čeprav vzrok za CCD ni bil ugotovljen, so bile predlagane številne etiologije. Da bi bilo mogoče raziskati morebitne dodatne dejavnike tveganja, je AMU izdala poziv za projekt, ki je v skladu s členom 36 Uredbe (ES) št. 178/2002 odprt za pristojne organizacije. Rezultati tega projekta so bili objavljeni decembra 2009.

AMU je prav tako objavila poročilo o kvantitativnih modelih za opisovanje širjenja, pojava ali razvoja rastlinskih škodljivcev na pridelkih v Evropi, vključno z geografskimi in podnebnimi podatki in/ali rastlinsko fenologijo kot vhodnimi dejavniki. Rezultat tega projekta, ki se je izvajal ob podpori subvencije na podlagi člena 36, prav tako vključuje strukturiran elektronski seznam izbranih in analiziranih modelov, ki bodo v pomoč pri nadaljnjem delu modelnega napovedovanja rastlinskih škodljivcev.

Čeprav živila, bogata z izoflavoni, veljajo za del zdrave prehrane, še vedno ostaja vprašanje v zvezi z njihovim vplivom na zdravje, zmanjšanjem tveganja za bolezni in izboljšanjem kakovosti življenja. Po posvetovanju s posvetovalnim forumom je bilo ugotovljeno, da ta tema zanima številne države članice. AMU je bila zato pozvana, naj ustanovi delovno skupino ESCO, ki bo leta 2010 pripravila poročilo, v katerem bo podan pregled morebitnih tveganj in koristi za zdravje, povezanih z uživanjem izoflavona. AMU je prav tako zagotavljala epidemiološko podporo in podporo pri modeliranju enoti DATEX (β -kazomorfin-7) in enoti za zoonoze pri osnovnih študijah ter podporo pri upravljanju podatkov za letno poročilo o ostankih pesticidov.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Zbiranje podatkov in izpostavljenost

Enota za zbiranje podatkov in izpostavljenost (enota DATEX) se ukvarja z zbiranjem, primerjanjem in analizo podatkov o prehranjevanju ter kemični prisotnosti v živilih in krmi za ocene izpostavljenosti na evropski ravni.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Navodila EFSA	1
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	4
Zunanja poročila (*)	2

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Glavna naloga enote DATEX je bila oblikovati delovno skupino za pregled razpoložljivih znanstvenih dokazov o morebitnih vplivih β -kazomorfinov in povezanih peptidov na zdravje, predvsem pa β -kazomorfina-7 (BCM7), sekvence peptidov, prisotne v mlečni beljakovini β -kazeinu. Nekaj študij je nakazovalo na to, da bi lahko BCM7 prispeval k povečanemu tveganju za nastanek nekaterih nenalezljivih bolezni, kot so avtizem, bolezni srca in ožilja in sladkorna bolezen tipa I. EFSA je izvedla to delo v sklopu svojega rednega spremljanja in ocenjevanja morebitnih nastajajočih tveganj, povezanih z živilsko verigo. Delovna skupina je zaključila, da ni mogoče ugotoviti odnosa med vzroki in posle-

dicami med BCM7, zaužitim s hrano, povezanimi peptidi ali njihovimi morebitnimi proteinskimi prekursorji in nenalezljivimi boleznimi.

Vse sodelujoče države članice polnijo celovito zbirko podatkov o prehrani za otroke in odrasle z najpodrobnejšimi informacijami, ki so na voljo. Po pričakovanjih naj bi bila zbirka podatkov pripravljena leta 2010 in bi tako omogočila točnejše izračune izpostavljenosti v zvezi s koristnimi ali škodljivimi snovmi ali sredstvi v hrani. Med letom so bila izdana navodila za dodatno usklajevanje pri zbiranju podatkov o prehrani. EFSA je ob sodelovanju z državami članicami naredila velik korak k dodatnemu izbolj-

šanju kakovosti evropskih ocen izpostavljenosti varnosti hrane. Delovna skupina, ki jo je usklajevala enota DATEX, je pripravila osnutek pisnih navodil o tem, kako najbolje ravnati s podatki, ki so pod mejo zaznavnosti. Enota je preučila privzete domneve, ki se uporabljajo v EFSA za ocenjevanje tveganja z namenom, da bi tako uporabo uskladila v vseh strokah. Dokument bo objavljen leta 2010.

Enota DATEX je na zahtevo Evropske komisije analizirala podatke, ki so jih zbrale države članice za akrilamid in furan ter pripravila dve poročili. Poročilo o akrilamidu se je nanašalo na vpliv prostovoljnih ukrepov, ki jih je izvedla industrija, da bi zmanjšala

>>>

>>>

ravni akrilamida. Čeprav se zdi, da obstaja trend zmanjševanja izpostavljenosti, še vedno ni jasno, ali so ukrepi imeli želen učinek. Poročilo o furanu je pomenilo vmesni korak k boljšemu razumevanju količin furana v hrani in je bilo dopolnjeno z dvema projektoma, odobrenima v skladu s členom 36, s katerima je bil obravnavan vpliv načinov priprave hrane na nastajanje furana in izpostavljenost furanu zaradi vdihavanja med kuhanjem. Sklopi pridobljenih podatkov bodo EFSA omogočili, da bo pripravila zanesljivejša ocene izpostavljenosti na različne načine, vključno z vdihavanjem. Pripravljen je bil osnutek poročila o prisotnosti dioksinov v živilih in krmi. Enota je prav tako prvič pomagala Komisiji pri

pripravi statistik za letno poročilo o ostankih zdravil za uporabo v veterinarski medicini.

Enota DATEX je z ocenjevanjem izpostavljenosti številnim snovem v prehrani, predvsem onesnaževalom, prispevala k pripravi številnih mnenj. Zbrala je informacije o količini morskih biotoksinov v morski hrani in stopnjah izpostavljenosti v primerjavi s priporočenimi zdravstvenimi vrednostmi sveta CONTAM. Ker je na voljo le malo informacij o anorganskem arzenu, glavni strupeni snovi, se je zbiranje podatkov glede arzena izkazalo za zahtevno. Na podlagi informacij iz literature so bili pripravljene algoritmi, s katerimi je mogoče povezati

celotno količino arzena z ocenami anorganskega arzena v ustrezni skupini živil. Izračunana je bila izpostavljenost za odrasle in prvič je bilo mogoče zagotoviti podrobne izračune izpostavljenosti za različne starostne skupine otrok v številnih državah članicah. Zagotovljena je bila pomoč svetu CEF pri izbiri metode, ki bi bila primerna za ocenjevanje izpostavljenosti aromam dima.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Nastajajoča tveganja

Enota za nastajajoča tveganja (enota EMRISK) je odgovorna za določitev postopkov, namenjenih spremljanju, zbiranju ter analiziranju informacij in podatkov, da bi bilo mogoče ugotoviti nastajajoča tveganja na področju varnosti živil in krme ter jih preprečiti.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	2
Zunanja poročila (*)	1

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Delovna skupina ESCO za nastajajoča tveganja je objavila tehnično poročilo o nastajajočih tveganjih, ki skupaj s prejšnjimi poročili znanstvenega odbora predstavljajo podlago prvega letnega poročila EFSA o nastajajočih tveganjih, ki naj bi bilo pripravljeno leta 2010. Objavljeno je bilo tehnično poročilo, ki se nanaša na ocenjevanje različnih sistemov spletnega spremljanja, namenjenih prepoznavanju nastajajočih tveganj. To poročilo opisuje oceno orodja za spremljanje medijev, MedISys, ki je bilo razvito v Skupnem raziskovalnem središču, in njegovo primerjavo z orodjem ProMED-mail glede uporabnosti

pri prepoznavanju nastajajočih tveganj. S pomočjo projekta, ki so ga izvedli zunanji sodelavci, je bila pripravljena zbirka podatkov o bioaktivnih spojinah v rastlinah, prav tako pa je bil vzpostavljen in izdan poziv za modeliranje, napovedovanje in beleženje pojavov mikotoksinov v žitaricah v EU zaradi podnebnih sprememb.

EMRISK je odgovorna tudi za usklajevanje pripravljenosti agencije EFSA pri odzivih na nujne zadeve. V ta namen so bili posodobljeni postopki, ki jih je vzpostavila EFSA za namene delovanja v takih

nujnih zadevah (priročnik za ukrepanje v sili), pri čemer so bile upoštevane izkušnje, pridobljene pri obravnavanju nujnih zadev in vajah internega usposabljanja. Vajo, ki so jo opravile države članice in Generalni direktorat za zdravje in potrošnike, je usklajevala enota EMRISK, da bi simulirala komunikacijo v „kriznih“ razmerah. Ob sodelovanju z zunanjim svetovalcem (financiranim prek javnega naročila) in strokovno delovno skupino so bile načrtovane in izvedene vaje.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Medsebojni strokovni pregled ocen tveganj v zvezi s pesticidi

Strokovna enota za ocenjevanje tveganja zaradi pesticidov (PRAPeR) je pristojna za strokovno ocenjevanje aktivnih snovi, uporabljenih v fitofarmaceutskih sredstvih. Ocene, vključno s strokovno oceno, se pošljejo Evropski komisiji, ki odloči, ali naj se snov vključi na pozitivni seznam EU dovoljenih snovi, ki se lahko uporabljajo v izdelkih v Evropi. Enota prav tako sodeluje pri ocenjevanju tveganj za potrošnike, ki so izpostavljeni ostankom pesticidov v hrani, kar predstavlja podlago za določitev mejnih vrednosti ostankov (MVO) v skladu z zakonodajo EU. Enota je odgovorna tudi za pripravo letnega poročila o ostankih pesticidov.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Izjave EFSA	1
Ugotovitve medsebojnega strokovnega pregleda ocen tveganj v zvezi s pesticidi	28
Obrazložena mnenja	76
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	1

1. septembra 2008 je začela veljati Uredba (ES) št. 396/2005. Zato je enota PRAPeR sodelovala v postopkih za določanje in spreminjanje mejnih vrednosti ostankov (MVO), za katere name ravajo države članice odobriti novo uporabo pesticidov v okviru določevanja uvoznih toleranc (člen 10 Uredbe 396/2005). Evropska komisija je leta 2009 predložila 101 vlogo za MVO, ki se nanašajo na spremembo približno 400 MVO. Kot odgovor na te zahteve je EFSA izdala 70 obrazloženih mnenj (ki

se nanašajo na 76 zahtevkov). Poleg tega je EFSA pripravila tri obrazložena mnenja, ki se nanašajo na specifične zahteve Evropske komisije o aktivnih snoveh, za katere se je predvidevalo, da predstavljajo tveganja za zdravje potrošnikov. EFSA je v programu pregleda MVO (člen 12 Uredbe 396/2005) od držav članic prejela osnovne informacije za 137 aktivnih snovi, ki jih zdaj ocenjuje EFSA. V sodelovanju z državami članicami in Evropsko komisijo je bil pripravljen delovni načrt za prednostno določanje in dokončanje obrazloženih mnenj. Predvidenega števila obrazloženih mnenj iz člena 12(1) in 12(2), kot je navedeno v načrtu upravljanja 2009, ni bilo mogoče dokončati iz naslednjih razlogov:

- zamude držav članic pri predložitvi dokumentov;
- dajanja večje prednosti rutinskim vlogam za MVO (člen 10 Uredbe 396/2005) in prednostnega dodeljevanja razpoložljivih virov v enoti PRAPeR za to nalogo;
- število rutinskih vlog za MVO in obrazloženih mnenj, ki jih je izdala EFSA kot odgovor na te vloge (člen 10 Uredbe 396/2005), je bilo večje od pričakovanega, kar je še dodatno omejilo vire, razpoložljive za vloge na podlagi člena 12.

>>>

Medsebojni strokovni pregled ocen tveganj v zvezi s pesticidi

>>>

Enota PRAPeR je posodobila zbirko podatkov o toksikoloških referenčnih vrednostih pesticidov, pri čemer je upoštevala nove ali spremenjene vrednosti, ki jih je določila EU ali mednarodni organi. Zbirka podatkov zajema več kot 1 100 vrednosti dopustnih dnevni vnosov in 900 vrednosti akutnih referenčnih odmerkov. Izdan je bil javni razpis, namenjen razširitvi znanstvene zbirke podatkov o MVO, priporočenih s strani *Codex Alimentarius*. Te informacije so potrebne za izvajanje celovitih ocen tveganj, kot je to zahtevano v programu pregleda MVO v skladu s členom 12 in za zagotavljanje informacij odgovornim za obvladovanje tveganja, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, ali so vrednosti MVO, ki jih določa *Codex Alimentarius*, varne za evropske potrošnike. Enota PRAPeR je v sodelovanju z enotami CONTAM, DATEX in EMRISK pripravila izjavo, ki je odgovor na zahtevo po nujnem znanstvenem mnenju o tveganju za javno zdravje zaradi prisotnosti nikotina v divjih gobah.

Leta 2009 je EFSA objavila prvo letno poročilo o ostankih pesticidov za leto 2007. Poročilo povzema rezultate približno 74 000 vzorcev, ki so jih leta 2007 analizirale države članice, da bi tako zagotovile skladnost s predpisi. Poročilo povzema, da je bilo 96 % analiziranih vzorcev skladnih s predpisanimi mejnimi vrednostmi ostankov (MVO), 4 % pa so jih presegali, v primerjavi s 5 % leta 2006. Ti podatki so se uporabili pri ocenjevanju dejanske izpostavljenosti potrošnikov ostankom pesticidov prek hrane; rezultati tega ocenjevanja so prav tako vključeni v poročilo. Zaradi pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene pri trenutni obliki poročanja, je EFSA razvila nov podatkovni model za zagotavljanje rezultatov spremljanja. Nova oblika podatkov je bila preizkušena s pilotnim projektom v šestih državah članicah, ki so predložile rezultate spremljanja iz leta 2008 za približno 6 milijonov ugotovitev pesticidov v 27 000 vzorcih. Enota je objavila javni razpis v zvezi z znanstveno in tehnično pomočjo pri pripravi naslednjega letnega poročila o ostankih pesticidov.

Dejavnosti pregleda strokovne ocene leta 2009 so vključevale: nove aktivne spojine; snovi, ki so bile ponovno predložene za vključitev v Prilogo I Direktive 91/414/EGS po prvotni odločitvi o ne vključitvi; snovi, ki so že vključene v Prilogo I, katerih obdobja vključenosti se bodo iztekla; snovi, vključene v Prilogo I, v zvezi s katerimi naj bi bili sklepi agencije EFSA predloženi do 31. decembra 2010 (tako imenovane snovi „green track“, tj. snovi, ki ustrezajo merilom glede jasnih znakov, da nimajo negativnih vplivov); in snovi, za katere so bili potrditveni podatki predloženi po vključitvi. Opravljena so bila številna znanstvena srečanja s strokovnjaki iz držav članic glede novih in obstoječih aktivnih snovi ter mikroorganizmov, ki se uporabljajo kot aktivne snovi. EFSA je prejela ocenjevalna poročila za 50 ponovno predloženih snovi in šest snovi za obnovev Priloge I, prav tako pa je začela posvetovanje z državami članicami, vložniki in širšo javnostjo, da bi Evropski komisiji zagotovila povratne informacije. Za velik del ponovno predloženih snovi je posvetovalno obdo-

>>>

>>>

bje podaljšano v leto 2010. EFSA je prav tako prejela zahtevo Evropske komisije, naj s strokovnjaki držav članic izvede strokovno oceno in zagotovi sklepe o 20 ponovno predloženih snoveh in šestih snoveh za obnovitev Priloge I. Enota PRAPeR je zaradi tesnih časovnih rokov, povezanih s ponovno predložitvijo in programi obnove, povečala uporabo telekonferenc in je na primer s strokovnjaki držav članic opravila 23 telekonferenc. EFSA je prav tako prejela povabilo, da Evropski komisiji poda pripombe o oceni potrjitvenih podatkov, ki so jih predložile države članice poročevalke o devetih snoveh.

Skupaj je enota PRAPeR leta 2009 pripravila sklepe o 28 snoveh, vključno z devetimi novimi aktivnimi snovmi, devetimi ponovno predloženimi snovmi in sedmimi obstoječimi aktivnimi snovmi, vključenimi v Prilogo I, za katere pa je bila strokovna ocena odložena. Ta številka je manjša od pričakovane, ker Komisija agencije EFSA ni pozvala, naj pripravi osnutke sklepov o potrjitvenih podatkih, ker je pri-

šlo do nepredvidenih zamud pri obnovitvi Priloge I in programih ponovne predložitve ter ker je bil, ob dogovoru s Komisijo, rok za večino snovi „green track“ podaljšan do leta 2012. Zato je bilo manjše od pričakovanega tudi število javnih posvetovanj, ki so bila opravljena leta 2009.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Znanstveno sodelovanje

Cilj enote za znanstveno sodelovanje (SCO) je spodbujati znanstveno sodelovanje, projekte in izmenjavo znanstvenih informacij med EFSA in nacionalnimi agencijami za varnost hrane v državah članicah EU.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
--------------------------------	---------

Zunanja poročila (*)

2

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Mreža kontaktnih točk, ki je bila vzpostavljena leta 2007, še naprej zagotavlja pomoč članom posvetovalnega foruma. V ta namen so bile z vsemi 27 državami članicami podpisane večletne pogodbe o kontaktnih točkah, da bi tako prišlo do utrditve obstoječe mreže. Septembra 2009 so se mreži kontaktnih točk pridružile tri države kandidatke za EU. Veliko kontaktnih točk, predvsem v državah srednje Evrope, je izvedlo prireditve, namenjene ozaveščanju o delu držav članic in agencije EFSA. Enota SCO je leta 2009 pripravila poročilo o dejavnostih kontaktnih točk. Prednostne naloge mreže kontaktnih točk so vključevale izmenjavo informacij o izobraževalnih dejavnostih in projektih, kot sta zbiranje podatkov in financiranje raziskav.

Razširjen seznam organizacij, opredeljenih v členu 36, ki podpirajo agencijo EFSA, zdaj vključuje 370 organizacij, upravni odbor EFSA pa je leta 2009 sprejel delovni program za leto 2010, da bi se zago-

tovil hiter začetek njegove uvedbe. Leta 2009 je bilo kontaktnim točkam zagotovljeno usposabljanje, da bi lahko okrepile podporo organizacijam, opredeljenim v členu 36, in njihovim državam, prav tako pa se razvijajo orodja informacijske tehnologije, ki bodo izboljšala mreženje. Pripravljeno je bilo ocenjevalno poročilo na podlagi raziskave dejavnosti, ki jih pokrivajo načrti subvencij in naročil agencije EFSA. Zbirka podatkov strokovnjakov EFSA se je še naprej širila in zdaj vključuje približno 2 000 strokovnjakov iz 60 držav. Ta rast je posledica sodelovanja, ki se je začelo letos z državami članicami in mednarodnimi organizacijami ter je namenjeno izboljšanju uporabe te zbirke podatkov. Leta 2009 je bilo pripravljenih pet rednih poročil o dejavnostih pri projektu zbirke podatkov strokovnjakov.

Delovna skupina ESCO za „analizo tveganj in koristi bogatenja živil s folno kislino“ je dokončala svoje delo. Njeno poročilo, ki vsebuje zaključke znanstvenega srečanja v Uppsali, je izdala izvršna direktorica in ga predložila znanstvenemu odboru, da ga bo preučil svet NDA. Platforma za izmenjavo informacij (IEP) zagotavlja državam članicam in agenciji EFSA

orodje za izmenjavo informacij o dejavnostih ocenjevanja tveganja, ki so jih izvedle organizacije držav članic s podobnim mandatom, kot ga ima EFSA. Do zdaj je platforma IEP objavila več kot 400 znanstvenih dokumentov. Poleg tega zagotavlja delovne načrte in druge informacije, specifične za posamezne države. Od aprila je uporabnikom na voljo devet mesečnih poročil.

Decembra je bilo vzpostavljeno novo spletno mesto za publikacijo „EFSA Journal“, kar bo olajšalo vključevanje njene vsebine v bibliografske zbirke podatkov. Namen razširitve publikacije „EFSA Journal“ je zagotoviti mesto dostopa do znanstvenega dela agencije EFSA, ki je prepoznavno in vplivno med znanstveniki, istočasno pa ustreza najboljšim praksam in akademskim objavam. Marca je bil objavljen povzetek poročila o 12. znanstvenem posvetu (o bakteriji *Campylobacter*). Trinajstega znanstvenega posveta z naslovom „Kaj je novega pri novih živilih“, ki je potekal 19. in 20. novembra v Amsterdamu, se je udeležilo približno 100 znanstvenikov in zainteresiranih strani iz 25 držav.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

Zbiranje podatkov o zoonozah

Enota za zbiranje podatkov o zoonozah analizira in sporoča podatke o zoonozah, protimikrobni odpornosti, mikrobioloških onesnaževalih in izbruhih bolezni, ki se prenašajo s hrano. Podatke zagotavljajo države članice in druge države poročevalke v skladu z Direktivo 2003/99/ES.

Znanstvena spoznanja leta 2009	Število
Znanstvena ali tehnična poročila EFSA	14
Zunanja poročila (*)	5

(*) Poročila, ki jih za EFSA pripravijo zunanje strani v skladu s posebnimi postopki agencije EFSA.

Usklajevanje spremljanja in poročanja o zoonozah v EU se je nadaljevalo tudi leta 2009, in sicer z namenom izboljšanja kakovosti podatkov, prejetih in analiziranih na ravni Skupnosti. Kot rezultat projekta subvencij na podlagi člena 36 so bila objavljena štiri poročila o specifikacijah za usklajeno spremljanje in poročanje o zoonotskih zajedavcih (*Trichinella*, *Echinococcus*, *Cysticercus* in *Sarcocystis*) pri živalih, ki ju izvajajo države članice EU. Poleg tega je enota usklajevala dva druga projekta subvencij na podlagi člena 36, katerih namen je bil uskladiti spremljanje in poročanje o steklini in mrzlici Q pri živalih ter raziskovalne metode za povzročitelje zoonoze v hrani v državah članicah. Poleg tega je enota ob podpori delovne skupine za zbiranje podatkov o zoonozah in zunanjih delovnih skupin izdala specifikacije za

usklajene raziskave o dveh zoonotskih patogenih pri živalih in v hrani, verotoksični *Escherichia coli* in *Yersinia enterocolitica*. Te specifikacije so namenjene usmerjanju držav članic pri njihovih nacionalnih dejavnostih spremljanja in poudarjajo pomen dobrega načrtovanja raziskav. Na zahtevo Komisije so bile za raziskavo, ki bo opravljena leta 2010, pripravljene tudi tehnične specifikacije za raziskavo na ravni EU o *Listeria monocytogenes*, pomembnem povzročitelju bolezni v gotovih živilih, ki se prenaša s hrano.

Podatki iz letnih poročil držav članic o zoonozah in iz treh referenčnih raziskav na ravni EU, izvedenih leta 2008, so bili uspešno preverjeni z uporabo novega sistema upravljanja podatkov na podlagi SAS in z merili samodejnega preverjanja. Posebno prizadevanje je bilo prisotno na področju izboljšanja analiz letnih podatkov o zoonozah in referenčnih raziskav z vidika IT in metodologije. V ta namen sta bila razvita spletna sistema skladiščenja podatkov in GIS (geografski informacijski sistem) za lažje ravnanje s podatki in lažji dostop do njih. Poleg tega sta dve

delovni skupini strokovnjakov, ki sta pripravili priporočila za najprimernejše metode, ki se bodo uporabljale v prihodnjem razvoju, še dodatno obravnavali razvoj statističnih in prostorskih analiz podatkov o zoonozah in analiz časovnih trendov. Izboljšana analitična metodologija je bila prej uporabljena v povzetku poročila Skupnosti o zoonozah leta 2008 in v povzetku poročila o izbruhih bolezni, ki se prenašajo s hrano, leta 2007, ki sta bila pripravljena v sodelovanju z Evropskim centrom za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC). Tudi v tem primeru je bilo ugotovljeno, da sta bakteriji *Salmonella* in *Campylobacter* najpogostejši povzročiteljci zoonoze v EU. Objavljeni sta bili dve poročili o referenčnih raziskavah na ravni EU o proti metiliclinu odporni bakteriji *Staphylococcus aureus* (MRSA) in bakteriji *Salmonella* pri plemenskih prašičih. V obeh poročilih je bil poseben poudarek namenjen jasni izmenjavi ugotovitev in analiz.

Več podrobnosti najdete na priloženi zgoščenki.

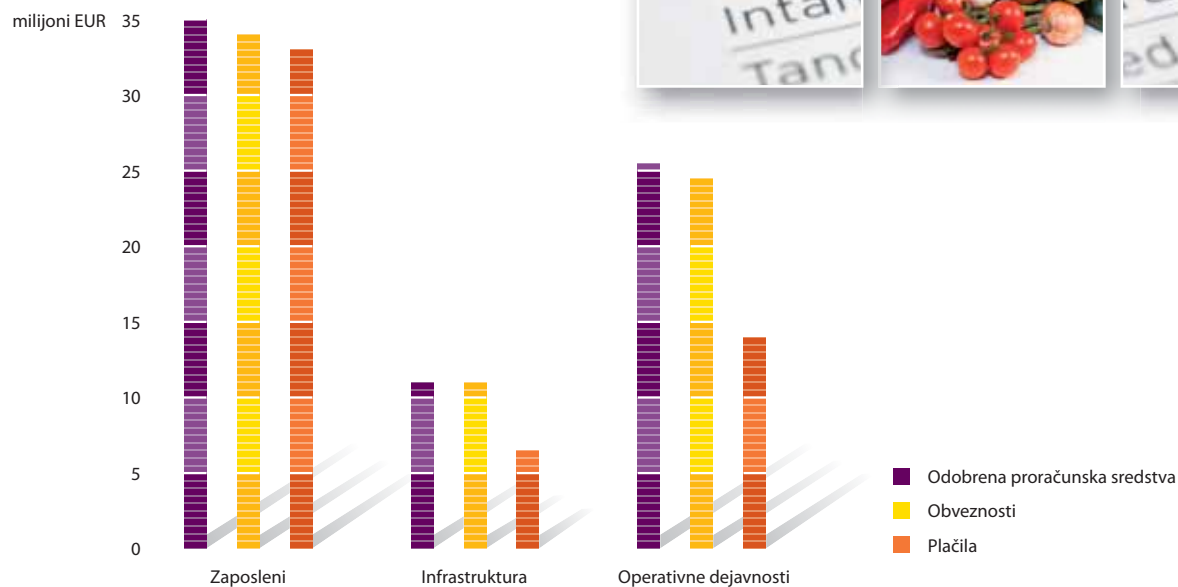
PRILOGA IV – FINANČNO POROČILO

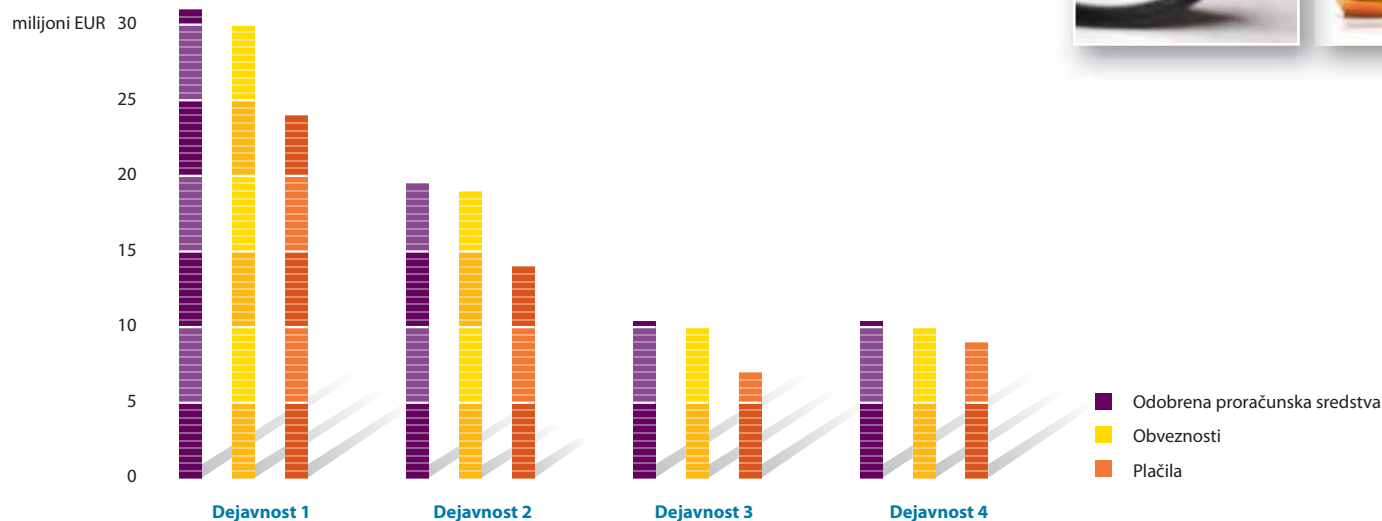
Izvrševanje proračuna 2009

- Dodeljenih je bilo 68,92 milijona EUR sredstev za prevzem obveznosti ali 97,1 % proračuna v višini 70,96 milijona EUR, vključno s predpristopnim programom. Stopnja prevzetih obveznosti je bila 1 % nižja od ciljne, ki je za to leto znašala 98 %.
- Izplačanih je bilo 53,47 milijona EUR ali 75,4 % skupnih odobrenih sredstev. Ta stopnja plačil je 3 % nižja od cilja, ki je znašal 55,6 milijona EUR.
- V leto 2010 je bilo prenesenih 9,5 milijona EUR odobrenih proračunskih sredstev za izplačila ali 13 % izvršenega proračuna (24,4 % leta 2008).

Dejavnost	Odobrena proračunska sredstva (v mio EUR)	Obveznosti (v mio EUR)	Dodeljeno (v odstotkih)	Plačila (v mio EUR)	Plačano (v odstotkih)	RAL (v mio EUR)
Zaposleni	34,77	33,81	97 %	33,12	95 %	0,69
Infrastruktura	10,75	10,69	99 %	6,30	59 %	4,40
Operativne dejavnosti	25,44	24,42	96 %	14,05	55 %	10,37
Od tega predpristopne dejavnosti	0,51	0,35	69 %	0,23	46 %	0,11
Skupaj	70,96	68,92	97 %	53,47	75 %	15,45

Izvrševanje proračuna na podlagi dejavnosti leta 2009

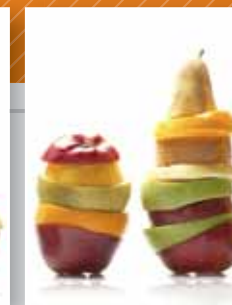
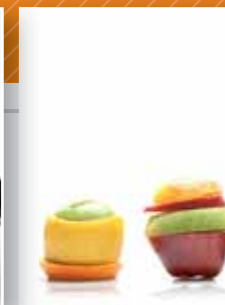
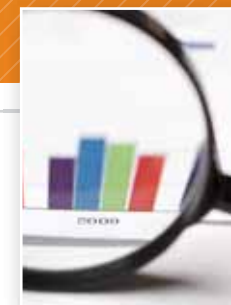
Postavka	Odobrena proračunska sredstva (v mio EUR)	Obveznosti (v mio EUR)	Dodeljeno (v odstotkih)	Plačila (v mio EUR)	Plačano (v odstotkih)	RAL (v mio EUR)
Dejavnost 1	30,72	29,84	97 %	24,05	78 %	5,79
Dejavnost 2	19,52	19,04	98 %	13,58	70 %	5,46
Dejavnost 3	10,42	9,96	96 %	7,18	69 %	2,78
Dejavnost 4	10,30	10,09	98 %	8,67	84 %	1,42
Skupaj	70,96	68,92	97 %	53,47	75 %	15,45

Dejavnost 1: Zagotavljanje znanstvenega svetovanja in mnenj

Dejavnost 2: Metodologije ocenjevanja tveganj

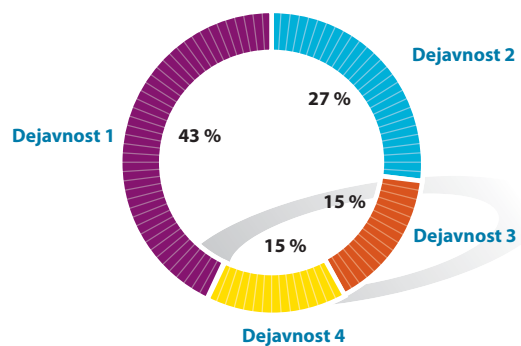
Dejavnost 3: Obveščanje in dialog

Dejavnost 4: Vodenje in upravljanje

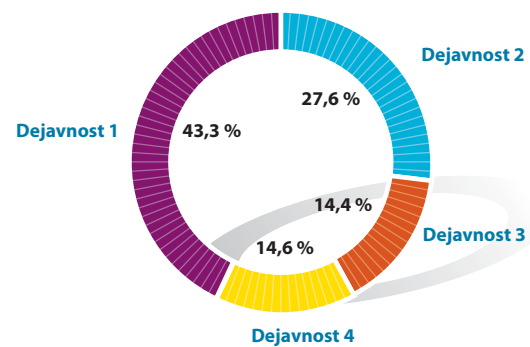

Odobrena proračunska sredstva glede na dejavnosti leta 2009

- Dejavnost 1:** Zagotavljanje znanstvenega svetovanja in mnenj
- Dejavnost 2:** Metodologije ocenjevanja tveganj
- Dejavnost 3:** Obveščanje in dialog
- Dejavnost 4:** Vodenje in upravljanje

Izvrševanje proračuna na podlagi dejavnosti leta 2009

© Evropska agencija za varnost hrane, 2010

ISBN 978-92-9199-224-9

doi:10.2805/39779

Reprodukcija je dovoljena ob navedbi vira, razen če ni navedeno drugače. Stališča, izražena v tej publikaciji, v pravnem smislu ne izražajo nujno uradnega stališča Evropske agencije za varnost hrane. Evropska agencija za varnost hrane ne prevzema odgovornosti za morebitne napake ali nepravilnosti.

